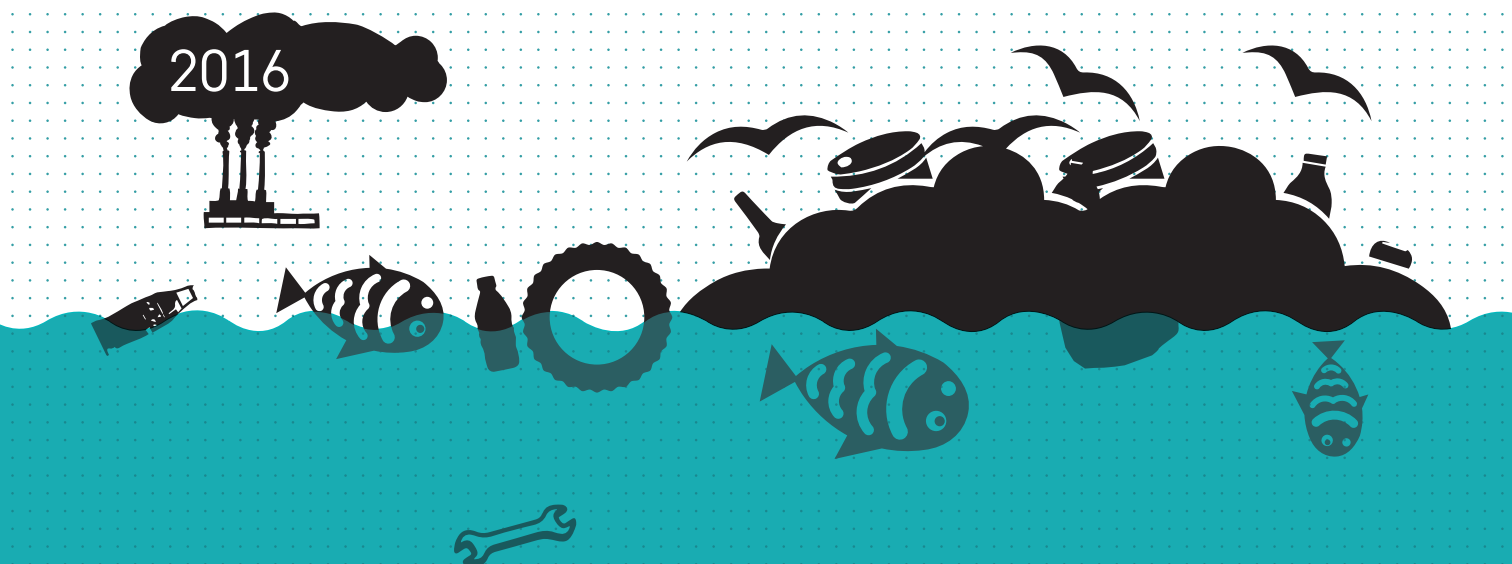




MBROJTJA E MJEDISIT NË 16 KOMUNA MUNDËSITË PËR BAŞHKËPUNIM NDER-KOMUNAL





USAID
NGA POPULLI AMERIKAN
OD AMERIČKOG NARODA



C o D e
i n s t i t u t e



MBROJTJA E MJEDISIT NË 16 KOMUNA MUNDËSITË PËR BAŞHKËPUNIM NDER-KOMUNAL

2016

Financuar nga:

Ky publikim është pjesë e projektit të titulluar: “Forcimi i Bashkëpunimit dhe Partneritetit Zhvillimor Strategjik ndërmjet Komunave/Komuniteteve”. Projekti është pjesë e programit Avancojmë Kosovën së Bashku – Alternativa Lokale i financuar nga Agjencia e Shteteve të Bashkuara për Zhvillim Ndërkombëtar (USAID) dhe i implementuar nga Fondi për Zhvillimin e Komunitetit (CDF)



USAID
NGA POPULLI AMERIKAN
OD AMERICKOG NARODA

**Deklaratë mohimi:**

Pikëpamjet e shprehura në këtë raport janë të autorëve dhe nuk përfaqësojnë domosdoshmërisht ato të mbështetësve.

Kontribuesit:

Djellza Gashi, Alban Hashani,
Agneta Bytyqi dhe Ilija Mladenović

Dizajni dhe Faqosja:

Faton Selani

Originali është shkruar në anglisht

Publikuar nga:

INSTITUTI RIINVEST
Lidhja e Prizrenit nr. 42
Prishtinë 10000, Republika e Kosovës
Tel: + 381 (0)38 244320; 223816
www.riinvestinstitute.org



PËRMBAJTJA

1. HYRJE 8

2. SITUATA AKTUALE 9

2.1 Niveli komunal 9

2.2 Problemet e përbashkëta 26

3. PRAKTIKAT MË TË MIRA RAJONALE 28

4. MUNDËSITË E PËRBASHKËTA 30

REFERENCAT 32

SHTOJCAT 33

Gjendja e mjedisit

NDOTËSIT KRYESOR

KEK

Ferronikeli

Sharrçemi

75%

është totali i emisioneve serrë nga sektori i energjisë

EMISONET E CO₂
NË VITIN 2012

TC A
2.762.053
tonë në vit

TC B
3.314.555
tonë në vit

EMISIONET E GAZRAVE TË SERRËS SIPAS SEKTORËVE

87%
ENERGJIA

8%

Bujqësia, pylltaria dhe
përdorimi i tokës

4%

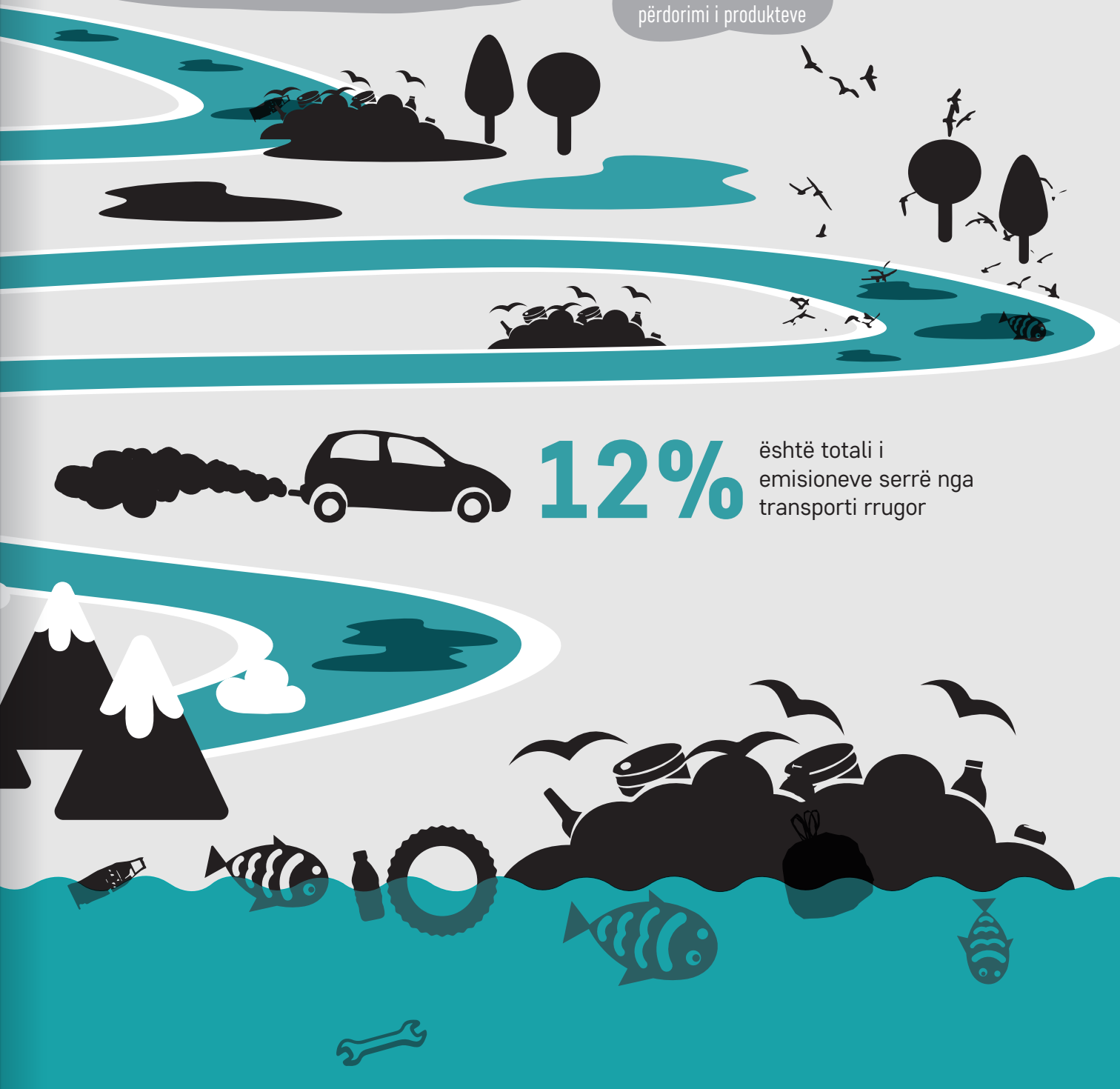
Mbeturinat

1%

Proceset industriale dhe
përdorimi i produkteve

12%

është totali i
emisioneve serrë nga
transporti rrugor



1. HYRJE

Komunat në Kosovë përballen me probleme dhe sfida të cilat e pengojnë zhvillimin lokal ekonomik. Disa nga problemet dhe sfidat janë krijuar me procesin e decentralizimit, ku shumë prej kompetencave të nivelit qendror janë bartur tek nivel lokal. Megjithatë, niveli qendror ka ndërmarr shumë pak aktivitete për të fuqizuar nivelin lokal në ofrimin e shërbimeve të qëndrueshme. Si rezultat, shumica e komunave të Kosovës përfundojnë duke u përballur me probleme të natyrës së përbashkët. Edhe pse një numër i komunave kanë filluar të aplikojnë praktika të përmirësuara apo inovative për lokalitetet e tyre, shumë pak është bërë në drejtim të ndarjes së njohurive ose burimeve me komuna të tjera. Me fjalë të tjera, shumë pak bashkëpunime ndër-komunale janë iniciuar në mes komunave. Sipas Asociacionit të Komunave të Kosovës (2010) bashkëpunimi ndër-komunal (BNK) i referohet dy ose më shumë komunave fqinje të cilat punojnë së bashku për të kryer detyrat administrative komunale, për të ofruar shërbime publike për qytetarët dhe për të promovuar zhvillimin lokal në mënyrë më efikase dhe efektive se sa kryerjen e aktiviteteve në mënyrë vetanake. BNK-të në Kosovë janë të pakta dhe jofunksionale në ofrimin e shërbimeve të ndërsjella për qytetarët dhe reduktimin e kostove komunale. Kryesisht komunat bashkëpunojnë me njëra-tjetrën në raste të veçanta, edhe pse bashkëpunimi i tillë nuk është formal (kontratë, marrëveshje mirëkuptimi) (Asociacioni i Komunave të Kosovës, 2010). Korniza ligjore për BNK-të në Kosovë është e specifikuar në nenin 124 të Kushtetutës, e cila thotë: “Komunat kanë të drejtë për bashkëpunimin ndër-komunal dhe bashkëpunimin ndërkufitar, në pajtim me ligjin”. Për më tepër, Ligji për Vetëqeverisje Lokale specifikon të drejtën e komunave për të bashkëpunuar duke theksuar se “komunat kanë të drejtë të bashkëpunojnë dhe të krijojnë partneritete me komunat tjera të Kosovës për të kryer funksione me interes të përbashkët, në përputhje me parimet e Kartës Evropiane të Vetëqeverisjes Lokale dhe në përputhje me ligjin” (Ligji për Vetëqeverisje Lokale, neni 28).

Megjithatë, edhe pse shumë pak është bërë në lidhje me bashkëpunimin ndër-komunal, ka disa mundësi për komunat të bashkëpunojnë ekspertizën dhe përvojat e tyre që së bashku të zgjidhin çështje të përbashkëta. Me kalimin e kohës ky lloj i bashkëpunimit ndër-komunal mund të krijojë themelet për një strategji të zhvillimit të qëndrueshëm komunal që do të inkurajojë komunat për të identifikuar dhe përbushur nevojat e tyre vetanake të zhvillimit. Kjo gjithashtu inkurajon

risi në zgjidhjen e problemeve dhe u jep komunave kapacitetin për të identifikuar dhe adresuar çështjet së bashku dhe në partneritet me komunat e tjera, si dhe me nivelet e larta të qeverisë. Për më tepër, ndarja e kostove do të inkurajohet dhe promovohet në mesin e komunave.

Ky raport është hartuar për të analizuar situatën aktuale lidhur me mbrojtjen e mjedisit në 16 komuna të Kosovës dhe për të propozuar mundësi për bashkëpunim ndër-komunal. Komunat e mbuluara janë Gračanica/Gračanica, Klllokoti/Klokot, Novobërdë/Novo Brdo, Parteshi/Parteš, Ranillug/Ranilug, Shtërpçë/Štrpce, Gjilani/Gnjilane, Istogu/Istok, Klina/Klina, Obiliqi/Obilić, Peja/Peć, Vushtrria/Vučitrn, Mitrovica e Veriut, Leposaviqi/Leposavić, Zubin Potoku/Zubin Potok, dhe Zveçani/Zvečan. Objektivi kryesor i këtij raporti është identifikimi i problemeve të përbashkëta me të cilat ballafaqohen komunat në lidhje me mbrojtjen e mjedisit dhe nxjerrja e përgjigjeve të përbashkëta ndaj këtyre problemeve të përbashkëta.

Metodologjia e përdorur për të identifikuar problemet me të cilat përballen komunat lidhur me mbrojtjen e mjedisit ka përfshirë kryerjen e intervistave të detajuara me zyrtarët përgjegjës për mjedis. Në shumicën e rasteve, ekipi i ka kryer intervistat me drejtorët për shërbime publike dhe me një zyrtar përgjegjës për mjedis (kur ka pasur një të tillë). Pyetësi për intervista është përpiluar bazuar në një analizë të detajuar të strategjive zhvillimore lokale, planeve për mbrojtjen e mjedisit dhe hulumtimit sekondar që ishte në dispozicion për mjedisin në komunat e interesit. Pyetjet kanë qenë të hapura dhe zyrtarët janë inkurajuar për t’iu përgjigjur çdo pyetjeje në detaje. Me pëlqimin e pjesëmarrësve intervistat janë regjistruar dhe transkriptuar. Arsyeja kryesore për regjistrimin e tyre ishte që të mos humbasë asnjë detaj.

Pjesa tjetër e raportit është organizuar si më poshtë. Seksioni 2 paraqet, diskuton dhe analizon gjetjet nga intervistat e detajuara me 16 zyrtarë të komunave të cilët janë përgjegjës për mbrojtjen e mjedisit. I njëjti seksion paraqet problemet e përbashkëta me të cilat ballafaqohen 16 komunat. Seksioni 3 jep praktikën më të mira të bashkëpunimit ndër-komunal në lidhje me mjedisin në vendet e rajonit, më konkretisht në Maqedoni, Serbi, Mal të Zi dhe Shqipëri. Seksioni 4 paraqet mundësitë e përbashkëta për bashkëpunim ndërmjet komunave.

2. SITUATA AKTUALE

Kjo pjesë e raportit përshkruan situatën aktuale në lidhje me mjedisin në 16 komunat e Kosovës dhe problemet e përbashkëta me të cilat përballen këto komuna. Analiza është bazuar në informacionin e marrë nga intervistat e detajuara me zyrtarë të komunave të cilët janë përgjegjës për mbrojtjen e mjedisit.

2.1 NIVELI KOMUNAL



PEJË

Në komunën e Pejës sfida kryesore mjedisore me të cilën ballafaqohet komuna është mbrojtja e lumenjve nga ujërat e zeza dhe trajtimi i tyre. Për shkak të mungesës së sistemit modern të kanalizimit dhe impiantit për trajtimin e ujërave të zeza industriale, ato kalojnë të pa trajtuara në ujin e Lumëbardhit dhe Drinit të Bardhë. Komuna nuk i posedon kapacitetet financiare dhe njerëzore të nevojshme për mbrojtjen e lumenjve. Sfida e dytë me të cilën ballafaqohet komuna e Pejës është shkatërrimi i shtretërve të lumenjve nga gërmimi i rërës së lumenjve. Një sfidë tjetër është kyçja në rrjetin e kanalizimit. Vetëm 10 përqind e fshatrave kanë qasje, ndërsa në qytet rreth 60 përqind e qytetarëve janë të kyçur në rrjetin e kanalizimit. Zonat e sipërme të qytetit nuk janë të kyçura në sistemin e kanalizimit. Për momentin ujërat fekale derdhen në Lumëbardhin në pjesën e komunës së Pejës, sepse nuk ekziston asnjë impiant për trajtimin e tyre.

Për t'i adresuar sfidat lidhur me ambientin, komuna ka marr disa hapa në këtë drejtim. Komuna ka arritur një marrëveshje në vlerë prej 24.0 milion Euro me Bankën Gjermane për Zhvillim për ndërtimin e një impianti për trajtimin e ujërave të zeza. Përveq garantit nga Banka Gjermane për Zhvillim, komuna gjithashtu do të kontribuoj financiarisht. Gjatë vitit 2016 do të kryhet studimi i fizibilitetit për ndërtimin e impiantit për trajtimin e ujërave të zeza dhe nga fundi i vitit 2016 pritet të fillojnë punimet. Komuna gjithashtu ka investuar në ndërtimin e sistemit të kanalizimit i cili lidh dy apo tre fshatra. Mirëpo ujërat e zeza që mblidhen në ato kanalizime nuk trajtohen. Në aspektin e bashkëpunimit ndër-komunal zyrtarët kanë shprehur gatishmërinë që të bashkëpunojnë me komunën e Klinës në mbrojtjen e lumenjve pasi që lumi Drini kalon afër komunës së Klinës dhe po shikojnë ndonjë mundësi për të bashkëpunuar me qeverinë, donatorët në zgjidhjen sa më të shpejtë të këtij problemi.



Komuna ka arritur një marrëveshje në vlerë prej 24.0 milion Euro me Bankën Gjermane për Zhvillim për ndërtimin e një impianti për trajtimin e ujërave të zeza.

Komuna e Pejës e ka aprovuar Planin Lokal të Veprimit në Mjedis 2009-2015 si dhe është duke punuar në draftimin e Rregullores për Mbrojtjen e Mjedisit. Kjo rregullore do të përcaktoj përgjegjësit e inspektorëve si dhe gjoba të detyrueshme për ndotësit e ambientit. Mungesa e një rregulloreje për mbrojtjen e mjedisit ka ndikuar në thellimin e problemeve të cekura më lartë. Për më tepër, mungesa e rregullores ka ndikuar në mos lëshimin e dënimeve nga ana e inspektorëve komunal.

Sa i përket buxhetit, komuna e Pejës për vitin 2016 i ka planifikuar rreth 20 milion Euro. Nga kjo shumë, komuna ka alokuar më pak se 190,000 Euro për Drejtorinë e Shërbimeve Publike, Mbrojtje Civile dhe Emergjencë. Pjesë e këtij departamenti janë edhe projektet për mbrojtje të mjedisit pasi që komuna nuk e ka një departament të veçantë për mbrojtjen e mjedisit.

Mungesa e departamentit për mbrojtjen e mjedisit



Mungesa e inspektorit për mbrojtjen e mjedisit

Keq menaxhimi i deponive



Deponitë ilegale si ndotëse të mjedisit



Prerja e paligjshme e pemëve

Mungesa e impiantit për trajtimin e ujërave të zeza



Gërmimet e shtretërve të lumenjve



Ndotja e lumenjve



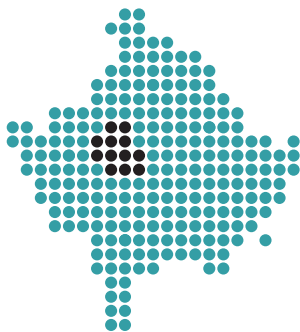
Mbeturinat kimike dhe mjekësore

Niveli i ulët i ndërgjegjësimit të qytetarëve për të ruajtur mjedisin



Mungesa e burimeve financiare për të investuar në mbrojtjen e mjedisit





KLINË

Mungesa e departamentit për mbrojtjen e mjedisit



Mungesa e inspektorit për mbrojtjen e mjedisit

Keq menaxhimi i deponive



Deponitë ilegale si ndotëse të mjedisit



Prerja e paligjshme e pemëve

Mungesa e impiantit për trajtimin e ujërave të zeza



Gërmimet e shtretërve të lumenjve

Ndotja e lumenjve



Mbeturinat kimike dhe mjekësore

Niveli i ulët i ndërgjegjësimit të qytetarëve për të ruajtur mjedisin



Mungesa e burimeve financiare për të investuar në mbrojtjen e mjedisit



Problemet kryesore mjedisore në komunën e Klinës janë cilësia e ulët e ujit të pijshëm, mungesa e impiantit për trajtimin e ujërave të zeza, dhe numri i madh i deponive ilegale. Cilësia e ujit të pijshëm në Klinë nuk i përmbush standardet e kërkuara andaj edhe shumica e banorëve varen nga pusët e tyre private. Për më tepër, në komunën e Klinës nuk ka asnjë impiant për trajtimin e ujërave të zeza dhe si rezultat ujërat derdhen drejtpërdrejt në lumin Drini i Bardhë.

Një tjetër problem që preokupon qytetarët e komunës së Klinës është edhe menaxhimi jo efektiv i mbeturinave dhe numri i madh i deponive ilegale (rreth 13 deponi ilegale janë të identifikuar). Aplikimi i masave për riciklim, largimi i sigurt i mbeturinave të pashfrytëzuara dhe zvogëlimi i efekteve të dëmshme që mund të kenë ato në ndotjen e mjedisit mbeten sfida për zyrtarët komunal të Klinës.

Sa i përket legjislacionit, komuna e Klinës e ka aprovuar Planin Lokal të Veprimit për Mjedis 2009-2015 si dhe ka përcaktuar një zyrtar i cili monitoron dhe raporton tek drejtori për shërbime publike lidhur me problemet me të cilat ballafaqohen me mjedisin. Komuna gjithashtu ka përcaktuar një inspektor për mbrojtjen e mjedisit i cili është përgjegjës për ruajtjen e ambientit dhe lëshimin e gjobave. Sa i përket buxhetit të komunës së Klinës, zyrtarët kanë planifikuar rreth 8 milion Euro ku më pak se 800,000 Euro janë ndarë për Drejtorinë për Planifikim Urban dhe Inspektion e cila është përgjegjëse për mbrojtjen e mjedisit.



Një tjetër problem që preokupon qytetarët e komunës së Klinës është edhe menaxhimi jo efektiv i mbeturinave dhe numri i madh i deponive ilegale (rreth 13 deponi ilegale janë të identifikuar).



Sa i përket buxhetit të komunës së Klinës, zyrtarët kanë planifikuar rreth 8 milion Euro ku më pak se 800,000 Euro janë ndarë për Drejtorinë për Planifikim Urban dhe Inspektion e cila është përgjegjëse për mbrojtjen e mjedisit.



ISTOG

Mungesa e departamentit për mbrojtjen e mjedisit



Mungesa e inspektorit për mbrojtjen e mjedisit

Keq menaxhimi i deponive



Deponitë ilegale si ndotëse të mjedisit



Prerja e paligjshme e pemëve



Mungesa e impiantit për trajtimin e ujërave të zeza



Gërmimet e shtretërve të lumenjve

Ndotja e lumenjve



Mbeturinat kimike dhe mjekësore

Niveli i ulët i ndërgjegjësimit të qytetarëve për të ruajtur mjedisin



Mungesa e burimeve financiare për të investuar në mbrojtjen e mjedisit



Në komunën e Istogut problemet kryesore mjedisore me të cilat ballafaqohet komuna janë trajtimi i ujërave të zeza, menaxhimi i mbeturinave, numri i madh i deponive ilegale, si dhe prerja e paligjshme e pyjeve. Trajtimi i ujërave të zeza paraqet një sfidë të madhe për Istogun. Zyrtarët komunal kanë theksuar që po bëjnë përpjekje për të siguruar fonde nga donatorët për të ndërtuar sistemin e kanalizimit dhe një impiant sepse komuna nuk ka resurse që ti përballojë këto investime. Në mungesë të impiantit, ujërat e zeza derdhen të pa trajtuara në lum.

Mbeturinat dhe deponitë ilegale janë ndër ndotësit më të mëdhenj të ambientit në Istog. Mbeturinat hidhen nga qytetarët në vende të hapura dhe deponohen pa u klasifikuar. Si rezultat janë krijuar deponi ilegale ku hidhen mbeturina të ndryshme.

Prerja e pakontrolluar e pyjeve si dhe degradimi i tyre po ndikon gjithashtu në shkatërrimin e sipërfaqeve të cilat e kanë edhe rolin e mbrojtësit të mjedisit. Si pasojë e degradimit të pyjeve uji i shkaktuar nga të reshurat e mëdha kalon pa ndonjë pengesë në shtretërit e lumenjve që si rezultat krijon vërshime.

Sa i përket resurseve natyrore, Istogu ka tri burime kryesore të ujit. Për t'i mbrojtur nga ndotja, burimet janë shpallur si zona të mbrojtura. Komuna në bashkëpunim me Ministrinë e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor ka hartuar rregullore për burimet ujore me anë të cilave rregullon mbrojtjen dhe mirëmbajtjen e këtyre burimeve.

Për shkak të mungesës së resurseve financiare, zyrtarët komunal nuk mund të ofrojnë shërbime lidhur me mbrojtjen e mjedisit por kryesisht bëjnë monitorimin në teren. Sa i përket buxhetit, zyrtarët nga komuna e Istogut kanë planifikuar më pak se 9 milion Euro për vitin 2016 ndërsa kanë ndarë rreth 200,000 Euro për Drejtorinë e Shërbimeve Publike, Mbrojtje Civile dhe Emergjencja.

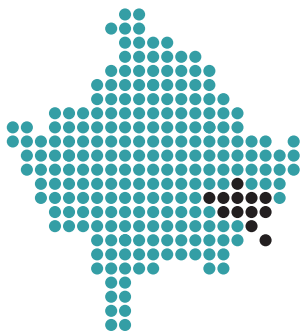


Mbeturinat dhe deponitë ilegale janë ndër ndotësit më të mëdhenj të ambientit në Istog. Mbeturinat hidhen nga qytetarët në vende të hapura dhe deponohen pa u klasifikuar. Si rezultat janë krijuar deponi ilegale ku hidhen mbeturina të ndryshme.



Sa i përket buxhetit, zyrtarët nga komuna e Istogut kanë planifikuar më pak se 9 milion Euro për vitin 2016 ndërsa kanë ndarë rreth 200,000 Euro për Drejtorinë e Shërbimeve Publike, Mbrojtje Civile dhe Emergjencja.

Sa i përket legjislacioni, zyrtarët komunal kanë cekur se Plani Lokal për Veprim në Mjedis 2012-2020 është aprovuar mirëpo për shkak të mungesës së financave komuna ballafaqohet me probleme gjatë implementimit të planit.



GJILAN

Mungesa e departamentit për mbrojtjen e mjedisit



Mungesa e inspektorit për mbrojtjen e mjedisit



Keq menaxhimi i deponive



Deponitë ilegale si ndotëse të mjedisit



Prerja e paligjshme e pemëve



Mungesa e impiantit për trajtimin e ujërave të zeza



Gërmimet e shtretërve të lumenjve



Ndotja e lumenjve



Mbeturinat kimike dhe mjekësore



Niveli i ulët i ndërgjegjësimit të qytetarëve për të ruajtur mjedisin



Mungesa e burimeve financiare për të investuar në mbrojtjen e mjedisit



Në komunën e Gjilanit, sfidat për mbrojtje të mjedisit janë ndarë në institucionale dhe teknike. Sa i përket sfidave institucionale, zyrtarët e Gjilanit kanë theksuar se një ndër çështjet për mbrojtjen e mjedisit është fakti që nuk kanë asnjë inspektor për mbrojtje të mjedisit por vetëm zyrtarë për mjedis i cili ka shumë përgjegjësi dhe e ka të pamundshme inspektimin e punëve dhe gjendjes në teren për mjedis. Komuna e Gjilanit ka pasur inspektor për mbrojtjen e ambientit deri në vitin 2004. Në po atë vite është aprovuar rregullorja e re për mbrojtjen e mjedisit me anë të së cilës është themeluar pozita e zyrtarit për mbrojtjen e mjedisit. Që nga viti 2012, zyrtari për mbrojtjen e mjedisit ka shumë më shumë përgjegjësi të cilat nuk mund të kryhen nga një person. Për të kryer punë efektive nevojitet një departament për mbrojtjen e mjedisit.

Në sfida teknike hyn menaxhimi i mbeturinave dhe trajtimi i ujërave të zeza. Sa i përket mbeturinave, në Gjilan ndodhet deponia ku 11 komuna fqinje, apo rreth 12 përqind e territorit të Kosovës, i hedhin mbeturinat, duke filluar nga Novobërda dhe Kamenica deri në Shtërpçë. Problemet kryesore me deponinë janë keq-menaxhimi dhe mungesa e gypave të kullimit. Këto dy probleme po ndikojnë në ndotjen e ujërave nëntokësore dhe mjedisit.

Sa i përket ujërave të zeza, shumica e tyre derdhen drejtpërdrejtë në lumin Mirusha. Dërdhja e drejtpërdrejtë e kanalizimeve nga shtëpitë shkakton ndotje të theksuar mjedisore, e cila manifestohet me ujëra të papastërta që në fund të rrjedhës derdhen në fushë të hapur dhe ndotin tokën. Problem shumë të madh për banorët pranë lumit paraqet kundërmimi nga uji i ndotur, posaçërisht gjatë stinës verore.

Për të adresuar trajtimin e ujërave të zeza komuna e Gjilanit ka arritur një marrëveshje me Ministrinë Gjermane të Financave duke marrë një kredi të butë për 26 vite. Projekti në fjalë do të trajtojë derdhen e ujërave të zeza

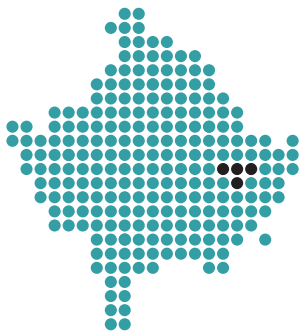


Për të adresuar trajtimin e ujërave të zeza komuna e Gjilanit ka arritur një marrëveshje me Ministrinë Gjermane të Financave duke marrë një kredi të butë për 26 vite. Projekti në fjalë do të trajtojë derdhen e ujërave të zeza në lumin Mirusha dhe Stanishorka duke ndërtuar një impiant për trajtimin e këtyre ujërave.

në lumin Mirusha dhe Stanishorka duke ndërtuar një impiant për trajtimin e këtyre ujërave. Komuna është e obliguar të fillojë pagesën e kredisë gjashtë vite pas fillimit të kredisë. Sipas zyrtarëve komunal pagesa e kësteve nuk paraqet një barrë të madhe për komunën. Buxheti në komunën e Gjilanit është rreth 21 milion Euro. Prej buxhetit total, 435,000 Euro janë ndarë për drejtorin për Shërbime Publike, Mbrojtje Civile dhe Emergjencë e cila merret direkt me këto sfida.

Sa i përket legjislacioni, zyrtarët komunal kanë cekur se Plani Lokal për Veprim në Mjedis 2009-2015 është aprovuar mirëpo për shkak të mungesës së financave komuna është ballafaquar me probleme gjatë implementimit të planit.

NOVOBËRDË



Mungesa e departamentit për mbrojtjen e mjedisit



Mungesa e inspektorit për mbrojtjen e mjedisit

Keq menaxhimi i deponive



Deponitë ilegale si ndotëse të mjedisit



Prerja e paligjshme e pemëve

Mungesa e impiantit për trajtimin e ujërave të zeza



Gërmimet e shtretërve të lumenjve

Ndotja e lumenjve

Mbeturinat kimike dhe mjekësore

Niveli i ulët i ndërgjegjësimit të qytetarëve për të ruajtur mjedisin



Mungesa e burimeve financiare për të investuar në mbrojtjen e mjedisit



Në Novobërdë, sfidat kryesore mjedisore janë deponitë ilegale të mbeturinave dhe niveli i ulët i vetëdijesimit të qytetarëve lidhur me mbrojtjen e mjedisit. Shumica e qytetarëve nuk janë të kujdesshëm se ku i hedhin mbeturinat. Për më tepër, të njëjtit qytetar nuk tregojnë kujdes në riciklimin apo ripërdorimin e mbeturinave.

Gjatë bisedës me zyrtarët komunal ekipi hulumtues ka identifikuar se në komunën e Novobërdës nuk ofrohet asnjë shërbim lidhur me mbrojtje e mjedisit. Gjithashtu, përveç mos ofrimit të shërbimit mungon edhe zyrtari përgjegjës për mjedisin e cili e bën së paku monitorimin e gjendjes në teren. Mungesa e një departamenti i cili mbrojtjen e mjedisit e ka përgjegjësi kryesore ndikon negativisht në mbrojtjen e mjedisit.

Ngjashëm me komunat e tjera në Kosovë, në Novobërdë është instaluar vetëm rrejtja primare në kanalizim. Ky kanalizim nuk posedon ndonjë kolektor ose impiant për trajtimin e ujërave të zeza të cilat derdhen në lum. Arsyeja për mos posedimin e një impianti është mungesa e resurseve financiare. Për këtë arsye, komuna e Novobërdës ka shprehur interesim për të bashkëpunuar me ndonjë komunë tjetër për ndërtimin e një impianti të përbashkët për trajtimin e ujërave të zeza.

Sa i përket legjislacionit, komuna e Novobërdës nuk ka përpiluar ende rregullore mbi mjedisin si dhe nuk ka aprovuar Planin Lokal për Veprim në Mjedis. Si pasojë, numri i deponive ilegale të mbeturinave që gjenden në afërsi të vendbanimeve është i madh dhe ndikon në ndotjen e mjedisit. Zyrtarët komunal në mungesë të një rregulloreje nuk mund të lëshojnë gjopa për individët apo institucionet të cilat nuk i respektojnë rregullat.

Problem tjetër në komunën e Novobërdës është lirimi i gazrave nga veturat e vjetërsuara. Për më tepër, veturat e njëjta kalo-

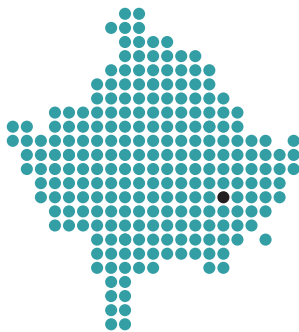


Problem tjetër në komunën e Novobërdës është lirimi i gazrave nga veturat e vjetërsuara. Për më tepër, veturat e njëjta kalojnë nëpër rrugë të dëmtuara dhe lëshojnë pluhur.

jnë nëpër rrugë të dëmtuara dhe lëshojnë pluhur. Pluhuri i krijuar kërcënon pemishtet, kullotat dhe njerëzit të cilët jetojnë në ato rrethina. Këto dukuri ndikojnë në degradimin e mëtejshëm të mjedisit.

Sa i përket mbrojtjes së mjedisit, aktiviteti i vetëm i cili ndërmerret në komunën e Novobërdës është manifestimi i ditës ndërkombëtare të mjedisit ku organizohet pas-trimi i deponive ilegale. Komuna gjithashtu ndërmerr aktivitete të ngritjes së vetëdijesimit të publikut rreth ruajtjes së mjedisit. Këto dy aktivitete përkrahen kryesisht nga organizatat ndërkombëtare të cilat operojnë në Kosovë.

Buxheti që ka planifikuar komuna e Novobërdës për vitin 2016 është rreth 2.0 milion Euro ndërsa për drejtorinë për Shërbime Publike dhe Mbrojtje Civile dhe Emergjencat ka ndarë vetëm 30,000 Euro. Për më tepër, në atë shumë nuk është i paraparë asnjë projekt për mbrojtjen e mjedisit. Mungesa e fondeve për të implementuar aktivitete lidhur me mbrojtjen e mjedisit paraqet një problem serioz për komunën e Novobërdës.



PARTESH

Mungesa e departamentit për mbrojtjen e mjedisit



Mungesa e inspektorit për mbrojtjen e mjedisit

Keq menaxhimi i deponive



Deponitë ilegale si ndotëse të mjedisit



Prerja e paligjshme e pemëve

Mungesa e impiantit për trajtimin e ujërave të zeza



Gërmimet e shtretërve të lumenjve

Ndotja e lumenjve



Mbeturinat kimike dhe mjekësore

Niveli i ulët i ndërgjegjësimit të qytetarëve për të ruajtur mjedisin



Mungesa e burimeve financiare për të investuar në mbrojtjen e mjedisit



Komuna e Parteshit ballafaqohet me disa probleme sa i përket çështjes së mjedisit. Ndër problemet kryesore janë deponitë ilegale të mbeturinave, mos-trajtimi i ujërave të zeza, spërkatja e herbicideve dhe pesticideve në pranverë, dhe niveli i ulët i vetëdijesimit të qytetarëve lidhur me rëndësinë e mbrojtjes së mjedisit. Për shkak të vetëdijes së ulët, qytetarët ndikojnë në ndotjen e lumit Morava duke hedhur mbeturina. Përveç në lum, qytetarët i hedhin mbeturinat në mënyrë të pakujdesshme edhe në pjesët tjera publike të komunës.

Rreziku i ndotjes së ujërave është veçanërisht i pranishëm në momentin e përmbytjes të lumit Morava. Përmbytjet ndodhin zakonisht në kohën e pranverës kur të reshurat e shiut janë më të shpeshta. Uji i sjell nga përmbytjet përmban me vete sasi të mëdha të fekaleve dhe ndotësve të tjerë. Ky ujë ndot tokat pjellore të cilat ndodhen në rrethin të lumit. Për të përmirësuar këtë situatë kërkohen që të ndërmerren masa parandaluese, për të parandaluar ndotjen e lumenjve dhe ujërave nëntokësore nga ujërat e zeza dhe papastërtitë e tjera të tilla si mbetjet urbane.

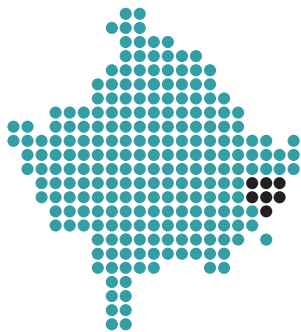
Komuna posedon Rregulloren për Mbrojtjen e Mjedisit po nuk posedon një Plan Lokal për Veprim në Mjedis. Kjo mund të jetë një arsye për krijimin e deponive ilegale rreth lumit Morava. Komuna e Parteshit e ka të punësuar një inspektor për mjedis i cili është përgjegjës për këtë sektor. Sipas zyrtarëve komunal inspektori paralajmëron qytetarët që mos të hedhin mbeturina. Gjatë intervistës nuk është cekur se inspektori ka lëshuar ndonjë gjobë. Përveç inspektorit komuna e Parteshit ka edhe një zyrtar për mbrojtjen e mjedisit, mirëpo për shkak të buxhetit shumë të vogël dhe mungesës së fondeve komuna nuk ka implementuar asnjë aktivitet lidhur me mbrojtjen e mjedisit.



Rreziku i ndotjes së ujërave është veçanërisht i pranishëm në momentin e përmbytjes të lumit Morava. Përmbytjet ndodhin zakonisht në kohën e pranverës kur të reshurat e shiut janë më të shpeshta. Uji i sjell nga përmbytjet përmban me vete sasi të mëdha të fekaleve dhe ndotësve të tjerë.

Komuna e Parteshit sheh si sfidë emergjente trajtimin e ujërave të zeza dhe janë shumë të interesuar të bashkëpunojnë me komuna tjera, qeverinë dhe organizatat donatore që të zgjidhin këtë problem pothuajse kryesor në këtë komunë. Deri më tani rreth 90 përqind e qytetarëve janë të kyçur në kanalizim mirëpo problemi qëndron te fakti se ujërat e zeza nuk trajtohen në ndonjë impiant. Ujërat e pa trajtuara ndotin lumenjtë dhe tokën përreth lumenjve. Mungesa e një impianti vjen si rezultat i buxhetit të vogël që ka komuna. Vlera e buxhetit sillet rreth 801,503 Euro dhe nuk ka drejtori e cila merret me shërbime publike dhe mjedis andaj edhe nuk ka ndarë asnjë mjet për mbrojtjen e mjedisit.

RANILLUG



Mungesa e departamentit për mbrojtjen e mjedisit



Mungesa e inspektorit për mbrojtjen e mjedisit

Keq menaxhimi i deponive



Deponitë ilegale si ndotëse të mjedisit



Prerja e paligjshme e pemëve

Mungesa e impiantit për trajtimin e ujërave të zeza



Gërmimet e shtretërve të lumenjve



Ndotja e lumenjve



Mbeturinat kimike dhe mjekësore

Niveli i ulët i ndërgjegjësimit të qytetarëve për të ruajtur mjedisin



Mungesa e burimeve financiare për të investuar në mbrojtjen e mjedisit



Në Ranillugë sfidat kryesore lidhur me mjedisin janë numri i madh i deponive ilegale si dhe trajtimi i ujërave të zeza. Edhe pse komuna është angazhuar në mbylljen e deponive ilegale, sfidë të madhe ende paraqet largimi i të gjitha deponive ilegale dhe hedhja e pakontrolluar e mbetjeve të ngurta nga ana e qytetarëve. Deri më tani në Ranillugë janë identifikuar 13 deponi ilegale të cilat ndikojnë direkt në degradimin e mjedisit. Në këto deponi ka mbeturina ndërtimore, mbeturina të rënda nga amvisëritë, kafshë të ngordhura të cilat paraqesin rrezik të madh për shëndetin e qytetarëve dhe për ajrin.

Sa i përket ujërave të zeza, ngjashëm si në komunat tjera të Kosovës ato derdhen të pa trajtuara në lumin Morava. Kjo ndodh si rezultat i mungesës së impiantit për trajtimin e ujërave të zeza. Si rezultat, lumi Morava ndotet nga derdhja e drejtpërdrejt e ujërave të zeza. Duke vlerësuar situatën, zyrtarët komunal janë shumë të interesuar për të bashkëpunuar me ndonjë komunë tjetër për zgjidhjen e këtij problemi.

Një problem tjetër me të cilin ballafaqohet komuna është edhe dëmtimi i shtretërve të lumenjve. Si rezultat, gjatë kohës së pranverës, kur të reshurat janë me të mëdha, ndodh që lumenjtë të dalin nga shtrati dhe të dëmtojnë tokat pjellore përreth lumenjve. Për shkak të mungesës së fondeve komuna nuk mund të parandalojë përmytjet.

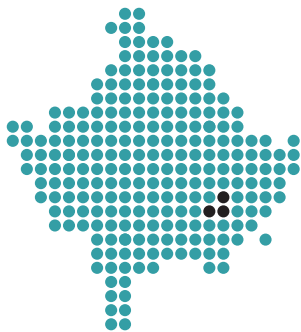
Komuna e Ranillugës e ka të punësuar një inspektor për mjedis. Komuna po ashtu e ka aprovuar Planin Lokal për Veprim në Mjedis 2014-2019 mirëpo ky plan nuk po zbatohet në mënyrën më të mirë për shkak të buxhetit të vogël që ka komuna. Buxheti i komunës së Ranillugës është rreth 1.4 milion Euro dhe komunarët nuk kanë ndarë asnjë linjë buxhetore për Drejtorinë e Shërbimeve Publike.



Komuna e Ranillugës e ka të punësuar një inspektor për mjedis. Komuna po ashtu e ka aprovuar Planin Lokal për Veprim në Mjedis 2014-2019 mirëpo ky plan nuk po zbatohet në mënyrën më të mirë për shkak të buxhetit të vogël që ka komuna.



Buxheti i komunës së Ranillugës është rreth 1.4 milion Euro dhe komunarët nuk kanë ndarë asnjë linjë buxhetore për Drejtorinë e Shërbimeve Publike.



KLLOKOT

Mungesa e departamentit për mbrojtjen e mjedisit



Mungesa e inspektorit për mbrojtjen e mjedisit



Keq menaxhimi i deponive



Deponitë ilegale si ndotëse të mjedisit



Prerja e paligjshme e pemëve

Mungesa e impiantit për trajtimin e ujërave të zeza



Gërmimet e shtretërve të lumenjve



Ndotja e lumenjve

Mbeturinat kimike dhe mjekësore

Niveli i ulët i ndërgjegjësimit të qytetarëve për të ruajtur mjedisin



Mungesa e burimeve financiare për të investuar në mbrojtjen e mjedisit



Në komunën e Klllokotit sfidat kryesore sa i përket mjedisit janë përmbysja e lumit Mora-va të paktën dy herë në vit, ndërtimet pa leje dhe vetëdija e ulët e qytetarëve sa i përket hedhjes së mbeturinave. Duke pas parasysh që uji, toka dhe ajri janë të ndotura nga ujërat e zeza dhe lloje të ndryshme të mbeturinave në komunën e Klllokotit atëherë dëmi i shkaktuar në shëndetin e njerëzve, bimëve dhe kafshëve është mjaft i madh andaj edhe kjo është nga shqetësimet më të mëdha të kësaj komune.

Për shkak të buxhetit të vogël, komuna nuk ka ndërmarr aktivitete lidhur me mbrojtjen e mjedisit. Aktivitetet kryesore të kësaj komune sa i përket mbrojtjes së mjedisit janë disa debate dhe punëtori mbi këtë temë me qëllim të ngritjes së vetëdijes të qytetarëve të kësaj komune.

Ngjashëm me komunat e tjera, edhe komuna e Klllokotit ballafaqohet me problemin e menaxhimit të ujërave të zeza. Komuna e Klllokotit e ka filluar ndërtimin e rrjetit të kanalizimit në vitin 2010. Faza e parë filloi të ndërtohej në Klllokot e u përfundua në vitin 2011. Pas përfundimit të rrjetit të kanalizimit në Klllokot filloi faza e dytë në Mogillë e cila përfundoi në fund të vitit 2011, ndërsa faza e tretë u zbatua në Gërnqarë dhe u përfundua kah mesi i vitit 2012. Mirëpo komuna nuk e ka të instaluar një impiant për trajtimin e ujërave të zeza.

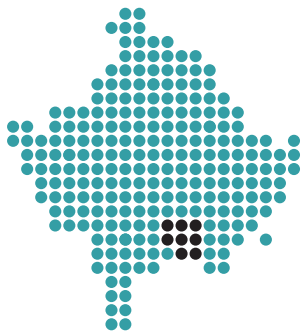
Komuna e Klllokotit nuk ka plan apo rregullore për mbrojtjen e mjedisit, mirëpo komuna e ka aprovuar Planin Lokal i Veprimit në Mjedis 2014-2019. Sipas zyrtarëve komunal, për shkak të mungesës së fondeve komuna nuk është në gjendje të implementoj planin në përpikmëri. Për më tepër, si rezultat i buxhetit të vogël, komuna nuk ka as inspektor për mbrojtjen e mjedisit i cili inspekton situatën në teren. Buxheti i komunës së Klllokotit për vitin 2016 parashihet të jetë afër 800,000 Euro dhe asnjë pjesë nga kjo shumë nuk është ndarë sa i përket projekteve për mbrojtjen e mjedisit.



Komuna e Klllokotit nuk ka plan apo rregullore për mbrojtjen e mjedisit, mirëpo komuna e ka aprovuar Planin Lokal i Veprimit në Mjedis 2014-2019.



Buxheti i komunës së Klllokotit për vitin 2016 parashihet të jetë afër 800,000 Euro dhe asnjë pjesë nga kjo shumë nuk është ndarë sa i përket projekteve për mbrojtjen e mjedisit.



SHTËRPCË

Mungesa e departamentit për mbrojtjen e mjedisit



Mungesa e inspektorit për mbrojtjen e mjedisit



Keq menaxhimi i deponive



Deponitë ilegale si ndotëse të mjedisit



Prerja e paligjshme e pemëve

Mungesa e impiantit për trajtimin e ujërave të zeza



Gërmimet e shtretërve të lumenjve

Ndotja e lumenjve



Mbeturinat kimike dhe mjekësore

Niveli i ulët i ndërgjegjësimit të qytetarëve për të ruajtur mjedisin



Mungesa e burimeve financiare për të investuar në mbrojtjen e mjedisit



Komuna e Shtërpçës si probleme kryesore lidhur me mjedisin liston deponitë ilegale, ndotjen e lumenjve dhe nivelin e ulët të vetëdijesimit të qytetarëve lidhur me mbrojtjen e mjedisit. Sa i përket deponive ilegale, zyrtarët kanë cekur se në territorin e komunës janë rreth shtatë (7) deponi ilegale. Komuna është angazhuar për eliminimin e deponive ilegale dhe si rezultat kanë arritur t'i mbyllin 50 përqind të tyre. Mirëpo prapë se prapë ekziston një numër i deponive ilegale të cilat po ndikojnë në ndotjen e mjedisit.

Lidhur me menaxhimin e ujërave të zeza, në komunën e Shtërpçës 12,5 përqind e vendbanimeve janë të kyçura në rrjetin e kanalizimit ndërsa për 25 përqind të vendbanimeve kanalizimi është duke u ndërtuar. Rreth 6,25 përqind janë të përfshirë pjesërisht dhe 56,25 përqind e vendbanimeve nuk janë përfshirë në rrjetin e kanalizimit. Rrjeti i kanalizimit i është përshtatur pjerrtësisë së terrenit. Ngjashëm si në komunat e tjera, ujërat e zeza përfundojnë në lumenj dhe përrrenj pa u filtruar apo trajtuar në impiant duke ndikuar kështu në ndotjen e drejtpërdrejt të tyre.

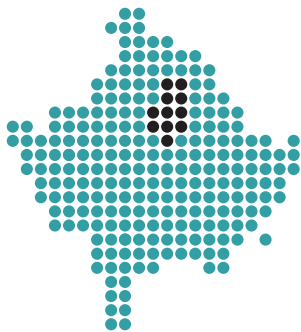
Problemi i tretë me të cilin ballafaqohet komuna e Shtërpçës është niveli i ulët i vetëdijesimit të qytetarëve sa i përket mbrojtjes së mjedisit. Si rezultat, janë krijuar deponi ilegale dhe mbeturinat përfundojnë në lumenj. Mbeturinat e hedhura në lumenj si dhe hapësira publike ndikojnë në ndotjen e mjedisit.

Sa i përket kapaciteteve institucionale komuna e Shtërpçës nuk ka asnjë zyrtarë apo departament për mbrojtjen e mjedisit. Për këtë arsye, sipas zyrtarëve komunal, Plani Lokal për Veprim në Mjedis 2014-2019 nuk zbatohet. Një arsye tjetër për mos-zbatimin e planit është mungesa e resurseve financiare. Buxheti i Komunës së Shtërpçës është rreth 3 milion Euro ndërsa për Drejtorinë për Planifikim Urban dhe Mjedis janë ndarë



Lidhur me menaxhimin e ujërave të zeza, në komunën e Shtërpçës 12,5 përqind e vendbanimeve janë të kyçura në rrjetin e kanalizimit ndërsa për 25 përqind të vendbanimeve kanalizimi është duke u ndërtuar. Rreth 6,25 përqind janë të përfshirë pjesërisht dhe 56,25 përqind e vendbanimeve nuk janë përfshirë në rrjetin e kanalizimit.

58,359 Euro të cilat nuk janë të dedikuara për ambient por për ndërtimin e një rruge. Duke u përballur me të gjitha këto probleme të përditshme në këtë komunë, zyrtarët gjithmonë janë në kërkim dhe të gatshëm për të bashkëpunuar me çdo komunë tjetër qeverinë dhe donatorët për zgjidhjen e problemeve lidhur me mjedisin.



VUSHTRRI

Mungesa e departamentit për mbrojtjen e mjedisit



Mungesa e inspektorit për mbrojtjen e mjedisit

Keq menaxhimi i deponive



Deponitë ilegale si ndotëse të mjedisit



Prerja e paligjshme e pemëve



Mungesa e impiantit për trajtimin e ujërave të zeza



Gërmimet e shtretërve të lumenjve

Ndotja e lumenjve



Mbeturinat kimike dhe mjekësore

Niveli i ulët i ndërgjegjësimit të qytetarëve për të ruajtur mjedisin



Mungesa e burimeve financiare për të investuar në mbrojtjen e mjedisit



Në komunën e Vushtrrisë sfidat kryesore lidhur me mjedisin janë deponitë ilegale, shkarkimi i ujërave të zeza në lumin Sitnica, si dhe menaxhimi i pyjeve. Në rajonin e Vushtrrisë ekziston një numër i madh i deponive ilegale. Komuna ka punuar në mbylljen e deponive ilegale që ishin në afërsi të lumenjëve dhe ka arritur që ti largojë ato që janë në afërsi të lumit Sitnica. Për më tepër, komuna ka ndarë edhe një parcelë për mbetjet inerte dhe ka vendosur sinjalizim për t'i njoftuar qytetarët se ku mund t'i hedhin mbetjet. Mirëpo, edhe pse është arritur progres në eliminimin e deponive ilegale, ato prapë se prapë mbeten sfida për komunën e Vushtrrisë.

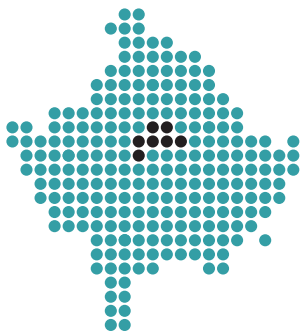
Sa i përket lumit Sitnica, ai në të kaluarën është përdorur për piknikë, rekreacion dhe peshkim ndërsa tash karakterizohet me nivel të lartë të ndotjes. Sipas zyrtarëve komunal ky është lumi më i ndotur në Evropë. Burimet kryesore dhe të përditshme të ndotjes së këtij lumi janë shkarkimi i pakontrolluar i ujërave industriale, kryesisht nga Korporata Energjetike e Kosovës (KEK) dhe shkarkimi i ujërave të zeza nga fshatrat dhe qytetet përgjatë lumit Sitnicë. Në fakt, ujërat e zeza nga komuna e Lipjanit, Ferizajit, Fushë Kosovës, Prishtinës, Podujevës, Obiliqit dhe Vushtrrisë përfundojnë në lumin Sitnica. Shkarkimi i ujit të përdorur nga KEK-u në lumin Sitnica ka kontaminuar në mënyrë të konsiderueshme këtë lumë. Në bazë të analizave është vërtetuar se lumi Sitnica ka një sasi të konsiderueshme të bakrit, plumbit dhe zinkut. Përveç përqendrimit të joneve, rreziku vjen nga prania e fenoleve të cilat mund të depërtojnë edhe në ujin e puseve të cilët përdoren për tu pirë nga shtëpitë.

Rrjeti i kanalizimit në komunën e Vushtrrisë shtrihet në 56 vendbanime apo 83 përqind të territorit të komunës. Investimet në këtë rrjet janë bërë kryesisht me bashkëfinancim me komunitetin, ku komuna ka furnizuar tuba, ndërsa instalimi është kryer nga komuniteti.

Komuna nuk posedon impiant për trajtimin e ujërave të zeza. Uji i mbeturinave përfundon në lumin Sitnica. Duke pas probleme të tilla komuna e sheh me urgjencë dhe prioritet mundësinë e bashkëpunimit ndër-komunal për të arritur ndonjë marrëveshje për investim në këtë komunë. Zgjerimi i rrjetit të kanalizimit dhe ndërtimi i një impianti për trajtimin e ujërave të zeza janë dy prioritetet e komunës.

Sfida e tretë me të cilën ballafaqohet komuna e Vushtrrisë është mbrojtja e pyjeve. Komuna ka tentuar të bëj ndalimin e prerjeve të paligjshme por një dukuri e tillë po vazhdon me vite me radhë. Një arsye për vazhdimin e prerjeve të paligjshme është fakti se rastet e dorëzuara në gjykatë nga ana e komunës nuk po procedohen me vite të tëra. Deri më tani komuna ka dërguar 170 procedime penale në gjykatë por nuk është marrë asnjë vendim për ato raste.

Sa i përket legjislacionit, komuna e Vushtrrisë ka aprovuar Panin për Menaxhimin e Mbeturinave 2016-2020 dhe Planin Lokal Për Veprim në Mjedis 2014-2019. Mirëpo zbatimi i te dy planeve në tërësi nuk është i mundur për arsye të mungesës së fondeve. Komuna e Vushtrrisë buxhetin e saj për vitin 2016 e ka më pak se 15 milion Euro ndërsa për Drejtorinë për Planifikim Urban dhe Mjedis ka ndarë një shumë prej 1.1 milion Euro.



OBILIQ

Ndër problemet kryesore me të cilat ballafaqohen komuna e Obiliqit sa i përket mjedisit janë pluhuri nga dy termocentralet të cilat operojnë me vite të tëra në këtë komunë, uji dhe ajri i ndotur, mbeturinat kimike, problemet me filtrat e ajrit dhe deponia e mbeturinave regjionale në Mirash.

Sektori energjetik është një ndër ndotësit më të mëdhenj të mjedisit në territorin e komunës së Obiliqit. Niveli i lartë i emetimeve të gazrave nga termocentralet me përqendrim të madh të materieve acidike, pluhurit dhe vetëndezja e thëngjillit, shkaktojnë ndotjen e madhe të ajrit. Mostrajtimi i ujërave nga procesi teknologjik, ujërave që rrjedhin nga minierat sipërfaqësore, gjendja jo e mirë e rezervarëve dhe baseneve të ujërave fenolike dhe fenolit të koncentruar në zonën e gazifikimit dhe shpëlarja e tokës nga të reshurat atmosferike, në tërë zonën e KEK-ut shkakton në masë të madhe ndotjen e lumit Sitnica.

Infrastruktura e rrjetit të kanalizimit të ujërave të ndotura, e cila përfshin tubacionet kryesore, ato primare, sekondare, pusetat etj., është e projektuar dhe ndërtuar gjatë viteve 1970, 1985, 1990, 2000 - 2011, e cila ka përfshirë fillimisht pjesën urbane të qytetit. Rrjeti i kanalizimit përveç grumbullimit të ujërave të ndotura urbane grumbullon edhe ujërat atmosferike. Deri më tani, rreth 73 përqind e popullatës është e kyçur në rrjetin e kanalizimit. Mirëpo, ngjashëm me komunat e tjera, ujërat e zeza nuk trajtohen paraprakisht por shkarkohen drejtpërdrejt në tetë (8) pika shkarkuese në lumin Sitnicë.

Derdhja e ujërave të zeza-sanitare nëpër sipërfaqe të hapura në ato vendbanime që nuk kanë qasje në rrjet të kanalizimit dhe shkarkimi i ujërave të zeza-sanitare të pa trajtuara në lumin Sitnicë, janë probleme që kërkojnë zgjidhje të menjëhershme. Andaj, ndërtimi i rrjetit të kanalizimit dhe ndërtimi i impiantit për trajtimin e ujërave të zeza, është çështje që kërkon zgjidhje të shpejtë.



Infrastruktura e rrjetit të kanalizimit të ujërave të ndotura, e cila përfshin tubacionet kryesore, ato primare, sekondare, pusetat etj., është e projektuar dhe ndërtuar gjatë viteve 1970, 1985, 1990, 2000 - 2011,

Një tjetër problem të madh mjedisor në Obiliq e shkakton edhe deponia e mbeturinave e vendosur në fshatin Mirash që përdoret nga 6 komuna tjera. Mbeturinat deponohen në deponi pa u përzgjedhur apo klasifikuara. Kompani e cila merret me menaxhimin e deponive e bën vetëm mbulimin e mbeturinave me shtresa të dheut në periudha të caktuara kohore. Asnjë menaxhim apo përkujdesje e mëtejshme e deponisë nuk bëhet. Drejtori për Shërbime Publike ka deklaruar se do të nevojiten dekada për të kapërcyer dëmin e shkakuar në Obiliq nga të gjithë mbetjet kimike të cilat janë hedhur në deponi

Buxheti i Komunës së Obiliqit është rreth 5.00 milion Euro ndërsa për Drejtorinë për Planifikim Mjedisor dhe Inspekcion janë ndarë 346,428 Euro. Komuna e Obiliqit e ka aprovuar Planin Lokal për Veprim në Mjedis 2012-2017 po ashtu komuna ka hartuar dhe miratuar një rregullore për ruajtjen e mjedisit por zbatimi i tyre nuk është ndjekur. Për shkak të një buxhet shumë të kufizuar nuk ka aktivitete konkrete që zbatohen në lidhje me mbrojtjen e mjedisit. Komuna ka mbjellë disa pemë dhe ka investuar në disa parqe. Departamenti për Mbrojtjen e Mjedisit angazhohet vetëm në monitorimin e aktiviteteve dhe raportimin në lidhje me mjedisin.

Mungesa e departamentit për mbrojtjen e mjedisit

Mungesa e inspektorit për mbrojtjen e mjedisit

Keq menaxhimi i deponive



Deponitë ilegale si ndotëse të mjedisit



Prerja e paligjshme e pemëve

Mungesa e impiantit për trajtimin e ujërave të zeza



Gërmimet e shtretërve të lumenjve

Ndotja e lumenjve



Mbeturinat kimike dhe mjekësore

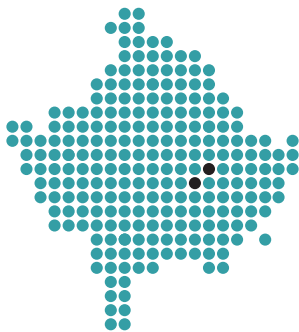


Niveli i ulët i ndërgjegjësimit të qytetarëve për të ruajtur mjedisin



Mungesa e burimeve financiare për të investuar në mbrojtjen e mjedisit





GRAÇANICË

Mungesa e departamentit për mbrojtjen e mjedisit

Mungesa e inspektorit për mbrojtjen e mjedisit

Keq menaxhimi i deponive

Deponitë ilegale si ndotëse të mjedisit

Prerja e paligjshme e pemëve

Mungesa e impiantit për trajtimin e ujërave të zeza

Gërmimet e shtretërve të lumenjve

Ndotja e lumenjve

Mbeturinat kimike dhe mjekësore

Niveli i ulët i ndërgjegjësimit të qytetarëve për të ruajtur mjedisin

Mungesa e burimeve financiare për të investuar në mbrojtjen e mjedisit

Graçanica, si një komunë e vogël ka mjaft vështirësi sa i përket mjedisit por kryesoret janë deponitë ilegale, mos trajtimi i ujërave të zeza si dhe niveli i ulët i vetëdijesimit të qytetarëve sa i përket mbrojtjes së mjedisit. Në komunën e Graçanicës menaxhimi i mbeturinave ende nuk është në gjendje të kënaqshme andaj edhe ekzistojnë 21 deponi ilegale. Prej deponive ilegale më të rrezikshmet janë ato të krijuara përreth lumenjve. Për këtë arsye, komuna gjatë vitit 2015 ka pastruar shtretërit e lumenjve që kalojnë në territorin e saj si preventivë kundër përmblyetjeve të mëtejshme.

Si në komunat e tjera të Kosovës, ujërat e zeza në Graçanicë nuk trajtohen. Të gjitha derdhen në lumë dhe ndotin mjedisin. Sitnica, Graçanka dhe Pristevka janë lumenjtë që rrjedhin në territorin e komunës së Graçanicës dhe të gjithë këta lumenj janë të ndotur nga ujërat e zeza. Komuna nuk ka burime financiare për të investuar dhe të zgjidhë këtë problem andaj po shikojnë mundësi bashkëpunimi që ky problem të zgjidhet në një kohë sa më të shpejtë duke pasur parasysh se uji, toka dhe ajri në zonat urbane janë të ndotura nga ujërat e zeza dhe lloje të ndryshme të mbeturinave që janë të dëmshme për shëndetin e njeriut, bimëve dhe kafshëve.

Për të ngritur nivelin e njohurive të qytetarëve rreth deponive ilegale janë organizuar seminare të ndryshme pesë (5) ditore duke i motivuar qytetarët të angazhohen për të pastruar rreth lumenjve në Graçanicë. Vështirësitë janë të mëdha sepse ende ka qytetarë të pa interesuar dhe ata janë ndotësit më të mëdhenj.

Sa i përket legjislacionit, komuna e Graçanicës ka aprovuar Planin Lokal për Veprim në Mjedis 2012-2017 dhe Rregulloren për Mbrojtjen e Mjedisit. Sipas zyrtarëve komunal, komuna rregullisht kontrollon zbatimin e planit dhe rregullores. Komuna ka themeluar edhe Departamentin për Mbrojtjen e Mjedisit i cili



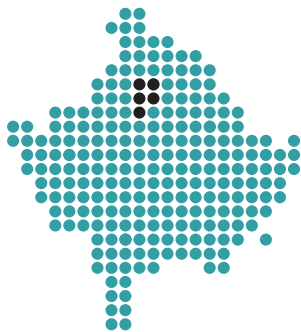
Në komunën e Graçanicës menaxhimi i mbeturinave ende nuk është në gjendje të kënaqshme andaj edhe ekzistojnë 21 deponi ilegale.



Komuna nuk ka burime financiare për të investuar dhe të zgjidhë këtë problem andaj po shikojnë mundësi bashkëpunimi

bën lëshimin e lejeve mjedisore dhe fokusohet në parandalimin e degradimit të mjedisit dhe rritjen e vetëdijesimit të qytetarëve. Në këtë departament janë të punësuar zyrtari për mjedis dhe inspektori për mjedis të cilët patrollojnë dhe mundohen të parandalojnë ndotësit e ambientit.

Buxheti i Komunës së Graçanicës është rreth 6 milion Euro ndërsa për Drejtorin Për Planifikim Urban dhe Inspektion janë ndarë 411,559 Euro. Zyrtarët për mjedis kanë theksuar se për të pasur një komunë të pastër dhe të shëndetshëm duhet bashkëpunim me komunat tjera duke zhvilluar plane të përbashkëta të veprimit.



MITROVICA E VERIUT

Mungesa e departamentit për mbrojtjen e mjedisit



Mungesa e inspektorit për mbrojtjen e mjedisit

Keq menaxhimi i deponive



Deponitë ilegale si ndotëse të mjedisit



Prerja e paligjshme e pemëve

Mungesa e impiantit për trajtimin e ujërave të zeza



Gërmimet e shtretërve të lumenjve



Ndotja e lumenjve

Mbeturinat kimike dhe mjekësore



Niveli i ulët i ndërgjegjësimit të qytetarëve për të ruajtur mjedisin



Mungesa e burimeve financiare për të investuar në mbrojtjen e mjedisit



Sfidat kryesore në janë mbeturinat mjekësore nga spitali i cili ndodhet në Mitrovicë, deponitë ilegale, ndotja e lumit Ibër si dhe ujërat e zeza të cilat nuk trajtohet. Mbeturinat mjekësore paraqesin rrezik të lartë pasi që gjatë deponimit nuk klasifikohen në kategori specifike dhe nuk trajtohen më tutje. Arsyeja për mos klasifikim apo trajtim është mungesa e pajisjeve për punimin e mbeturinave nga ana e komunës. Qëndrimi i këtyre mbeturinave në deponi ndikon negativisht në mjedis.

Sa i përket deponive ilegale, ato gjenden kudo në komunë e sidomos në afërsi të lumit Ibër. Zyrtarët komunal kanë cekur se ide e mirë do të ishte bashkëpunimi me Mitrovicën Jugore për të gjetur ndonjë zgjidhje të përbashkët për pastrimin dhe mbrojtjen e lumit Ibër. Një ide e propozuar nga zyrtarët komunal është investimi i përbashkët në kolektor dhe filtera të pastrimit.

Sa i përket kanalizimit, rrjeti primar është i shtrirë në komunë dhe rreth 82 përqind e banorëve të Mitrovicës Veriore janë të kyçur. Mirëpo, ngjashëm me komunat tjera, nuk ekziston impianti për trajtimin apo filtrimin e ujërave të zeza dhe ato derdhen direkt në lumin Ibër, duke e ndotur ujin në këtë mënyrë. Zyrtarët komunal kanë theksuar se janë të kufizuar rreth mirëmbajtjes së lumit për shkak të problemeve politike.

Edhe pse është komunë e themeluar rishtazi, Mitrovica e Veriut e ka zyrtarin për mjedis dhe inspektorin komunal për mjedis. Mirëpo këta zyrtar janë të kufizuar në ofrimin e shërbimeve për shkak të buxhetit të vogël dhe situatës politike. Mitrovica e Veriut buxhetin për vitin 2016 e ka në vlerë prej 4.5 milion Euro ndërsa për Drejtorinë për Shërbime Publike, Mbrojtje Civile dhe Emergjencja janë ndarë 199,415 Euro.

Sa i përket legjislacionit, zyrtarët komunal janë duke punuar në përpilimin e Planit Lokal

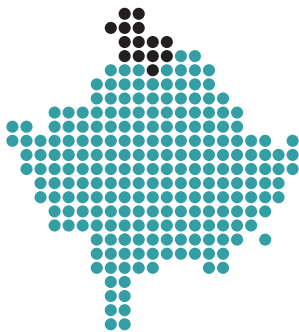


Sa i përket kanalizimit, rrjeti primar është i shtrirë në komunë dhe rreth 82 përqind e banorëve të Mitrovicës Veriore janë të kyçur.



Edhe pse është komunë e themeluar rishtazi, Mitrovica e Veriut e ka zyrtarin për mjedis dhe inspektorin komunal për mjedis. Mirëpo këta zyrtar janë të kufizuar në ofrimin e shërbimeve për shkak të buxhetit të vogël dhe situatës politike

për Veprim në Mjedis. Përpilimi i planit është duke u financuar nga programi Avancojmë Kosovën së Bashku – Alternativa Lokale.



LEPOSAVIQ

Mungesa e departamentit për mbrojtjen e mjedisit



Mungesa e inspektorit për mbrojtjen e mjedisit



Keq menaxhimi i deponive



Deponitë ilegale si ndotëse të mjedisit



Prerja e paligjshme e pemëve

Mungesa e impiantit për trajtimin e ujërave të zeza



Gërmimet e shtretërve të lumenjve



Ndotja e lumenjve



Mbeturinat kimike dhe mjekësore

Niveli i ulët i ndërgjegjësimit të qytetarëve për të ruajtur mjedisin



Mungesa e burimeve financiare për të investuar në mbrojtjen e mjedisit



Problemet kryesore në komunën e Leposaviqit lidhur me mjedisin janë deponia e vjetër e mbeturinave, ujërat e zeza të cilat derdhen direkt në lumin Ibër, dhe niveli i ulët i vetëdijesimit të qytetarëve lidhur me mbrojtjen e mjedisit. Deponia ekzistuese ndodhet në Leposaviq dhe është themeluar në vitin 2012. Gjatë ndërtimit të deponisë nuk është përfillur asnjë standard i kërkuar. Për shkak të mungesës të sistemi të kullimit, ujërat e krijuara në deponi i ndotin ujërat nëntokësore.

Ngjashëm me komunat tjera, as Leposaviq nuk posedon impiant për trajtimin e ujërave të zeza. Si rezultat, ujërat e zeza përfundojnë në lumin Ibër të pa trajtuara paraprakisht. Kjo dukuri ndikon në ndotjen e lumit Ibër dhe si rezultat degradimin e mjedisit në komunën e Leposaviqit. Komuna është e interesuar që në periudhë sa më të shpejtë të gjejë një zgjidhje qoftë me bashkëpunim ndër-komunal, qeverinë apo donatorët.

Problem tjetër në Leposaviq, i cili është i ngjashëm me komunat tjera, është niveli i ulët i vetëdijesimit të qytetarëve lidhur me rëndësinë e mbrojtjes së mjedisit. Për shkak të nivelit të ulët, qytetarët e Leposaviqit nuk tregojnë kujdes në ruajtjen e mjedisit. Komuna mundohet të ndikojë në rritjen e njohurive lidhur me rëndësinë e mbrojtjes së mjedisit duke organizuar ditë për pastrimin e mjedisit. Në këto organizime marrin pjesë qytetarë vullnetar të cilët ndihmojnë në pastrimin e mjedisit.

Sa i përket legjisllacionit, komuna e ka aprovuar Rregulloren për Menaxhimin e Mbeturinave dhe e ka të punësuar një zyrtar për mjedis i cili është përgjegjës për monitorim dhe raportim lidhur me gjendjen në mjedisin në këtë komunë. Mirëpo komuna nuk ka aprovuar ndonjë plan të punës dhe si rezultat rregullorja nuk është duke u implementuar. Zyrtarët komunal janë duke

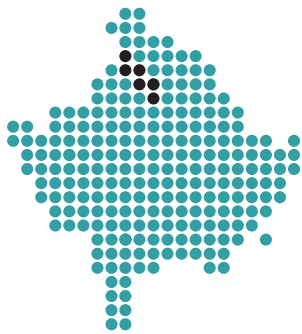


Ngjashëm me komunat tjera, as Leposaviq nuk posedon impiant për trajtimin e ujërave të zeza. .



Problem tjetër në Leposaviq, i cili është i ngjashëm me komunat tjera, është niveli i ulët i vetëdijesimit të qytetarëve lidhur me rëndësinë e mbrojtjes së mjedisit.

punuar në përpilimin e Planit Lokal për Veprim në Mjedis. Përpilimi i planit është duke u financuar nga programi Avancojmë Kosovën së Bashku – Alternativa Lokale. Një faktor tjetër i cili ndikon në mos zbatimin e rregullores është buxheti i limituar. Komuna e Leposaviqit e ka buxhetin prej 3.5 milion Euro për vitin 2016 ndërsa për Drejtorinë për Shërbime Publike dhe Mjedis ka ndarë 30,000 Euro.



ZVEÇAN

Mungesa e departamentit për mbrojtjen e mjedisit



Mungesa e inspektorit për mbrojtjen e mjedisit

Keq menaxhimi i deponive



Deponitë ilegale si ndotëse të mjedisit



Prerja e paligjshme e pemëve

Mungesa e impiantit për trajtimin e ujërave të zeza



Gërmimet e shtretërve të lumenjve



Ndotja e lumenjve



Mbeturinat kimike dhe mjekësore

Niveli i ulët i ndërgjegjësimit të qytetarëve për të ruajtur mjedisin



Mungesa e burimeve financiare për të investuar në mbrojtjen e mjedisit



Komuna e Zveçanit ballafaqohet gjithashtu me një numër të problemeve lidhur me mjedisin. Trepça si një nga industritë më të mëdha në këtë komunë është edhe faktori kryesor i ndotjes në Zveçan. Edhe pse për momentin Trepça nuk funksionon, në Zveçan ende ka mbeturina të rënda prej periudhës kur Trepça ka funksionuar. Këto mbeturina të mbetura me vite të tëra ndikojnë negativisht në ambient.

Sfidë tjetër në komunë mbet trajtimi i ujërave të zeza. Ngjashëm me komunat tjera, komuna e Zveçanit nuk i trajton ujërat e zeza dhe të gjitha ato derdhen drejtpërdrejt në lumin Ibër. Zyrtarët komunal kanë cekur se kanë filluar disa përgatitje që të përpilojmë një projekt të përbashkët me Mitrovicën e Veriut në lidhje me trajtimin e ujërave të zeza.

Deponitë ilegale paraqesin problemin e tretë sa i përket mjedisit në komunën e Zveçanit. Përreth lumit Ibër ka deponi ilegale me mbeturina të ngurta të cilat ndikojnë në prishjen e shtratit të lumit. Si rezultat gjatë të reshurave atmosferike ndodhin përmbajtje. Zyrtarët komunal kanë cekur se janë munduar të rrisin vetëdijesimin e qytetarëve sa i përket mbrojtjes së mjedisit duke mbajtur punëtori të ndryshme dhe fushata për pastrimin e deponive ilegale në këtë territor.

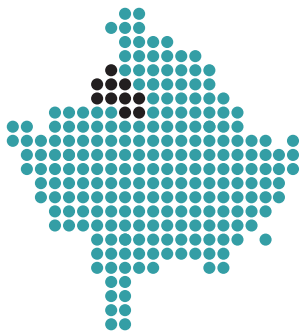
Komuna e Zveçanit nuk ka ndonjë rregullore apo plan të veprimit në të cilin bazohet, por zyrtarët komunal janë duke punuar në përpilimin e Planit Lokal për Veprim në Mjedis. Përpilimi i planit është duke u financuar nga programi Avancojmë Kosovën së Bashku – Alternativa Lokale. Komuna ka të punësuar inspektorin për mjedis i cili është kompetentë për mbrojtjen e mjedisit në këtë komunë. Buxheti në komunën e Zveçanit për vitin 2016 është më 1.7 milion Euro ndërsa për Drejtorinë për Shërbime Publike dhe Emergjencë kanë ndarë një shume prej 227,856 Euro.



Sfidë tjetër në komunë mbet trajtimi i ujërave të zeza. Ngjashëm me komunat tjera, komuna e Zveçanit nuk i trajton ujërat e zeza dhe të gjitha ato derdhen drejtpërdrejt në lumin Ibër



Komuna e Zveçanit nuk ka ndonjë rregullore apo plan të veprimit në të cilin bazohet, por zyrtarët komunal janë duke punuar në përpilimin e Planit Lokal për Veprim në Mjedis.



ZUBIN POTOK

Mungesa e departamentit për mbrojtjen e mjedisit



Mungesa e inspektorit për mbrojtjen e mjedisit

Keq menaxhimi i deponive



Deponitë ilegale si ndotëse të mjedisit



Prerja e paligjshme e pemëve

Mungesa e impiantit për trajtimin e ujërave të zeza



Gërmimet e shtretërve të lumenjve

Ndotja e lumenjve

Mbeturinat kimike dhe mjekësore

Niveli i ulët i ndërgjegjësimit të qytetarëve për të ruajtur mjedisin



Mungesa e burimeve financiare për të investuar në mbrojtjen e mjedisit



Komuna e Zubin Potokut si sfida më urgjente lidhur me mjedisin liston menaxhimin e ujërave të zeza dhe largimin e mbeturinave të ngurta përreth lumenjve. Menaxhimi i ujërave të zeza është një nga problemet kryesore që duhet të trajtohen në këtë komunë. Ndryshe nga komunat tjera ku ekziston rrjeti primar i kanalizimit, në disa fshatra të Zubin Potokut mungon sistemi primar i kanalizimit. Ndërsa pjesa tjetër e komunës në të cilën është i shtrirë sistemi primar i kanalizimit nuk posedon impiant për trajtimin e ujërave të zeza. Kjo paraqet një faktor kryesor për ndotjen e ambientit.

Komuna është duke përpiluar projekte për largimin e mbeturinave të ngurta dhe erozionin natyral përreth lumenjve duke u munduar gjithmonë që të organizojnë aktivitete për pastrimin e qytetit dhe ngritjen e vetëdijes së qytetarëve në këtë komunë.

Sa i përket legjislacionit, komuna e Zubin Potokut e ka aprovuar Rregullore për Mbrojtjen e Mjedisit si dhe ka punësuar inspektorin për mjedis i cili është përgjegjës për monitorimin e situatës në teren. Zyrtarët komunal janë duke punuar në përpilimin e Planit Lokal për Veprim në Mjedis. Përpilimi i planit është duke u financuar nga programi Avancojmë Kosovën së Bashku – Alternativa Lokale. Komuna e mbikëqyr zbatimin e kësaj rregullore me kapacitet dhe resurset që i posedon. Buxheti i kësaj komune për vitin 2016 është 1.8 milion Euro. Në këtë buxhet nuk është planifikuar asnjë projekt për mbrojtje të mjedisit.



Komuna është duke përpiluar projekte për largimin e mbeturinave të ngurta dhe erozionin natyral përreth lumenjve duke u munduar gjithmonë që të organizojnë aktivitete për pastrimin e qytetit dhe ngritjen e vetëdijes së qytetarëve në këtë komunë.



Buxheti i kësaj komune për vitin 2016 është 1.8 milion Euro. Në këtë buxhet nuk është planifikuar asnjë projekt për mbrojtje të mjedisit.

2.2 Problemet e përbashkëta

Nga analizat e bëra në seksionin e mëparshëm mund të arrihet në përfundim se 16 komunat përballen me sfida të shumta sa i përket mjedisit. Për më tepër, shumica e problemeve në mes të komunave janë shumë të ngjashme për nga natyra. Nga intervistat e detajuara dhe analiza e bërë, ekipi ka arritur të identifikojë 11 probleme të përbashkëta mes komunave në lidhje me mjedisin. Për më shumë informacion se cilat komuna ndajnë një problem aktual shih Tabelën 1 në Aneksin 1 (Shënim: Problemet nuk janë renditur për nga rëndësia).

Problemi i parë me të cilin përballen komunat është mungesa e një departamenti ose njësie për mbrojtjen e mjedisit. Në shumicën e komunave vetëm një person është i emëruar si zyrtar për mbrojtjen e mjedisit. Sipas zyrtarëve komunal, një zyrtar i vetëm nuk mund t'i kryej të gjitha detyrat e kërkuara për mbrojtjen e mjedisit. Në mënyrë që të bëhet një punë më e mirë në mbrojtjen e mjedisit, komunat duhet të kenë një sektor të veçantë. Disa komuna nuk kanë as edhe një zyrtar për mbrojtjen e mjedisit. Problemi i dytë me të cilin përballen komunat është mungesa e inspektorit për mbrojtjen e mjedisit. Për shkak të mungesës së inspektorit, komunat kanë probleme në identifikimin e situatës së saktë me të cilën ata përballem në lidhje me degradimin e mjedisit.

Problemi i tretë me të cilin përballen komunat ka të bëjë me keq menaxhimin e deponive. Shumica e deponive, kur janë ndërtuar kanë plotësuar të gjitha kushtet e kërkuara nga ligji, por me kalimin e kohës ato janë degraduar dhe si rezultat po ndikojnë në ndotjen e mjedisit. Pjesa më e madhe e deponive nuk i kanë sistemet e kullimit dhe ndotin ujërat nëntokësore. Gabimi më i madh në menaxhimin e deponive është mungesa e gypave. Problemi i katërt në lidhje me mjedisin krijohet nga deponitë ilegale. Këto deponi nuk plotësojnë asnjë standard dhe ndotin mjedisin dhe ujërat nëntokësore.

Problemi i pestë me të cilin ballafaqohen komunat është prerja e paligjshme e drunjëve. Kjo ndodh sidomos në fund të vjeshtës, kur njerëzit fillojnë të përgatiten për dimër. Mungesa e inspektorëve është duke ndikuar në prerjen e pakontrolluar të drunjëve. Problemi i gjashtë me të cilin përballen komunat sa i përket mjedisit është mungesa e një impianti për trajtimin e ujërave të zeza. Pothuajse të gjitha komunat përballen me këtë problem. Ujërat e zeza përfundojnë në lumë pa u trajtuar paraprakisht. Kjo çon në problemin e shtatë që ka të bëjë me ndotjen e lumenjve nga ujërat e zeza. Lumenjtë e ndotur i ndotin tokat pjellore përreth tyre.

Problemi i tetë është gjermimi i shtretërve të lumenjve. Në disa komuna në Kosovë ky problem është shumë i dukshëm dhe serioz. Ka pasur raste kur njerëzit kanë vdekur për shkak të gjermimit të shtretërve të lumenjve. Ka edhe raste kur lumenjtë dalin nga shtati i tyre duke iu shkaktuar dëme njerëzve që jetojnë në zonat e afërta. Problemi nëntë me të cilin përballen komunat është niveli i ulët i vetëdijes nga qytetarët për të ruajtur mjedisin. Kjo po çon në prodhimin e pakontrolluar të mbeturinave dhe krijimin e deponive ilegale. Si rezultat mjedisi është duke u ndotur në masë të madhe. Problemi i dhjetë është deponimi i pa-klasifikuar i mbeturinave kimike/mjekësore në deponi dhe mos-trajtimi i tyre për shkak të mungesës së pajisjeve të nevojshme për trajtim. Problemi i njëmbëdhjetë është mungesa e burimeve financiare për të investuar në mbrojtjen e mjedisit.



Për më tepër, shumica e problemeve në mes të komunave janë shumë të ngjashme për nga natyra. Nga intervistat e detajuara dhe analiza e bërë, ekipi ka arritur të identifikojë 11 probleme të përbashkëta mes komunave në lidhje me mjedisin.

3. PRAKTIKAT MË TË MIRA RAJONALE

Për të mësuar nga praktikat më të mira të përdorura në rajon, ekipi ka kryer një hulumtim dytësor dhe ka zgjedhur që të paraqes shembujt më të mirë të bashkëpunimit në mes komunave për mbrojtjen e mjedisit.

Në Mal të Zi, një fushë e përbashkët për bashkëpunim ndër-komunal është mbrojtja dhe ruajtja e mjedisit. Mbrojtja e mjedisit është shënuar si një prioritet strategjik për komunën e Bjello Poles, Herceg Noviti, Kolashinit, Kotorit, Mojkovacit dhe Nikshiqit. Këto gjashtë komuna kanë nënshkruar marrëveshje bashkëpunimi ndër-komunal për mbrojtjen e mjedisit (UNDP Mali i Zi, 2010). Një formë tjetër e bashkëpunimit ndërmjet komunave në Mal të Zi është ndërtimi i një impianti të përbashkët për trajtimin e ujërave të zeza. Impianti i përbashkët për trajtimin e ujërave të zeza dhe rrejtja e ujërave të zeza janë ndërtuar për komunat e Kotorrit dhe Tivatit, dhe komunat e Plavës dhe Gucisë. Një sistem i përbashkët i ujësjellësit është ndërtuar për komunën e Budvës, Herceg Novit, Tivatit, Kotorit, Barit dhe Ulqinit (Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor në Mal të Zi, 2010).

Në Shqipëri dy bashki (Berat dhe Kuçovë) dhe katër komuna (Vertop, Otllak, Perondi dhe Kozare) të shtrira në qarkun e Beratit, në pjesën jug-qendrore të Shqipërisë kanë bashkëpunuar për të krijuar një kompani të ujit dhe menaxhimit të ujërave të zeza. Kompania e themeluar është një kompani e përbashkët aksionare e cila siguron furnizimin me ujë, mbledh ujërat e zeza dhe i trajton ato për njësitë lokale të përmendura më lart dhe për një popullsi prej 133,291 banorësh. Kjo shoqëri e përbashkët është krijuar nga bashkimi i kompanive të mëparshme në pronësi të Bashkisë së Beratit, Komunës Vërtop dhe Komunës Otllak dhe një kompani tjetër në pronësi të Bashkisë së Kuçovës, Komunës Perondi dhe Komunës Kozare. Të dy kompanitë janë themeluar ndarazi në vitin 1992 në bazë të ligjit të zbatueshëm dhe janë bashkuar në vitin 2008. Akti i bashkimit është regjistruar në Qendrën Kombëtare të Regjistrimit dhe përcakton ndryshimet e statutit të kompanisë. Kompania është një kompani publike rajonale në pronësi të njësive qeverisëse lokale përkatëse. Procesi i vendimmarrjes është udhëhequr nga anëtarët e asamblesë së aksionarëve të përbëra nga njësitë e qeverisjes lokale të përfshira në bashkëpunim. Strukturat drejtuese të kompanisë janë të përbërë nga Këshilli Mbikëqyrës i zgjedhur nga Kuvendi i Aksionarëve

dhe Drejtori i Përgjithshëm. Kompania ka për qëllim sigurimin e ofrimit të shërbimit të grumbullimit dhe trajtimit të ujërave të zeza dhe mirëmbajtjen e sistemit të ujërave të zeza (Instituti për Demokraci dhe Ndërmjetësim, 2013).

Në Maqedoni, komuna e Novo Sellës, Vasilevës dhe Bosillovës, kanë rënë dakord për të krijuar departamente të përbashkëta administrative që do të ofrojnë shërbime për të gjithë qytetarët nga këto tri komuna, duke siguruar që qytetarët të kenë qasje në këto shërbime në njësinë më të afërt. Komuna e Novo Sellës do të ofroj shërbime lidhur me planifikimin dhe menaxhimin e shërbimeve urbane, Komuna e Vasilevës do të ketë departamentin e taksave dhe provave, ndërsa komuna e Bosillovës do të specializohet në ofrimin e shërbimeve që lidhen me zbatimin e ligjit dhe inspektimit. Përveç planifikimit urban, komuna e Novo Sellës do të jetë përgjegjëse edhe për mbrojtjen e mjedisit. Departamenti në Novo Sellë siguron kushtet dhe operacionet e sistemit të planifikimit urban, llojin dhe përmbytjen e planeve, hartimin e tyre dhe procedurat për aprovimin dhe zbatimin e tyre, si dhe monitorimin e zbatimit të tyre, veçanërisht në fshatra dhe për zonat e pabanuara. I njëjti departament menaxhon gjithashtu procedurat e vendimmarrjes për kushtet e lokacionit të ndërtimit, sipas Ligjit për Planifikim Hapësinor dhe Urbanistik, si dhe dhënien e lejeve të ndërtimit, në përputhje me Ligjin për Ndërtim. Departamenti gjithashtu merret me çështje të tjera të parashikuara në ligjet e mësipërme. Departamenti krijon kushte për përmirësimin dhe mbrojtjen e mjedisit, duke bërë të mundur qytetarëve që të realizojnë të drejtat e tyre për një mjedis të shëndetshëm. Departamenti është organizuar si vijon: shefin e departamentit; Bashkëpunëtor për Procedurat e Emetimit të Lejes për Ndërtim; Bashkëpunëtor për Udhëheqje të Procedurës për Dhënie të Lejes së ndërtimit; Bashkëpunëtor i Lartë për Krijimin dhe Monitorimin e Procedurave për Aprovimin e Planeve Urbanistike; Bashkëpunëtor i Lartë për Mbrojtje të Mjedisit; dhe Referent i Pavarur për Punë Gjeodezike (UNDP, 2008).

Një tjetër shembull i bashkëpunimit ndër-komunal në Maqedoni është bashkëpunimi në mes të komunës së Strugës dhe Ohrit për të ndërtuar një sistem të përbashkët të ujit të pijshëm dhe ujërave të zeza. Kompania u krijua si rezultat i bashkimit të tri ndërmarrjeve ekzistuese publike, kompania e ujësjellësit të Ohrit, kompania e ujësjellësit dhe ujërave të

zeza të Strugës dhe kompania për ruajtjen dhe mbrojtjen e Liqenit të Ohrit. Sot ata ofrojnë shërbimin e furnizimit me ujë, largimin e ujërave të zeza, trajtimin e ujërave të zeza dhe ruajtjen e liqenit nga ujërat e zeza. Kompania ka këshillin drejtues prej pesëmbëdhjetë anëtarësh, të përbërë nga pesë anëtarë të emëruar nga komuna e Strugës, pesë nga komuna e Ohrit dhe pesë nga mbikëqyrësit e kompanisë. Kompania është përgjegjëse për menaxhimin e furnizimit me ujë të pijshëm, duke përfshirë trajtimin dhe shpërndarjen e ujit në instrumentin e matjes të përfituesit; heqjen dhe filtrimin e ujërave të zeza, duke përfshirë: bartjen e ujërave të zeza nga shtëpitë individuale tek rrejtji përkatës, filtrimin, pastrimin e gropave septike; largimin e ujërave të shiut; heqjen dhe filtrimin e ujërave të zeza me anë të sistemeve të kanalizimit dhe stacionet filtër (sistemit grumbullues për mbrojtjen e liqenit të Ohrit); mirëmbajtjen e objekteve të infrastrukturës komunale, duke përfshi ndërtesat, bimët, dhe instalimet (OSBE, 2004).

Në Serbi, komuna Vrbas dhe Kula kanë bashkëpunuar për të ndërtuar një impiant të përbashkët për trajtimin e ujërave të zeza në Vrbas. Impianti i trajtimit do të ju shërbejë rreth 120.000 banorëve. Arsyeja kryesore për ndërtimin e impiantit për trajtimin e ujërave të zeza është fakti se ndotja e kanalit Veliki Bački, i cili derdhet në lumin Tisa dhe përfundon në lumin Danub, konsiderohet si një nga problemet më të mëdha mjedisore në Serbi. Ndotja është e konsiderueshme për shkak të shkarkimit të pa trajtuar të ujërave industriale dhe ujërave të zeza komunale. Objektivi i përgjithshëm i bashkëpunimit është për të mbrojtur dhe për të përmirësuar cilësinë e ujit të kanalit Veliki Bački dhe të përmirësojë kushtet sanitare dhe shëndetësore në komunat e Vrbas dhe Kula. Impianti do të trajtojë shkarkimet e ujërave të zeza nga qyteti i Vrbas dhe Kula, fshatrat e komunës Vrbas dhe ujërave të zeza industriale të para-trajtuar për industri të caktuara. Investimi i bërë është rreth 23 milion Euro, megjithatë komunat kanë marrë fonde nga Bashkimi Evropian dhe organizatat tjera donatore (Bashkimit Evropian në Serbi, 2012).



Në Shqipëri dy bashki (Berat dhe Kuçovë) dhe katër komuna (Vertop, Otlak, Perondi dhe Kozare) të shtrira në qarkun e Beratit, në pjesën jug-qendrore të Shqipërisë kanë bashkëpunuar për të krijuar një kompani të ujit dhe menaxhimit të ujërave të zeza. Kompania e themeluar është një kompani e përbashkët aksionare e cila siguron furnizimin me ujë, mbledh ujërat e zeza dhe i trajton ato për njësitë lokale të përmendura më lart dhe për një popullsi prej 133,291 banorësh.

4. MUNDËSITË E PËRBASHKËTA

Meqë komunat ndajnë shumë probleme të përbashkëta në lidhje me mbrojtjen e mjedisit, mundësitë për krijimin e bashkëpunimit ndër-komunal në mënyrë që të planifikohen zgjidhjet e përbashkëta janë të shumta.

1

Një mënyrë se si komunat mund të bashkëpunojnë është përmes krijimit të organeve të përbashkëta administrative të ngjashme me ato të themeluara në Maqedoni. Komunat siç janë Gjilani, Klokoti, Leposaviqi dhe Shtërpce nuk kanë inspektorë përgjegjës për mbrojtjen e mjedisit. Si të tilla, këto komuna mund të bien dakord për të krijuar organe të përbashkëta administrative në mënyrë që njëri prej tyre të ketë departamentin për inspektim mjedisor e që mund të shërbejë për katër komunat. Inspektori do të ndihmojë komunat për të mbrojtur mjedisin. Komunat e tjera mund të themelojnë departamentin për mbrojtjen e mjedisit dhe të jenë përgjegjës për këtë sektor.

2

Një tjetër mundësi për bashkëpunim në mes të komunës së Istogut dhe Klinës është për mbrojtjen e lumit Drin, i cili ndotet për shkak të mungesës së sistemit të grumbullimit të ujërave të zeza. Një mënyrë për të mbrojtur lumin është ndërtimi i një impianti të përbashkët të ujërave të zeza. Në këtë mënyrë të dy komunat mund të përfitojnë nga ky bashkëpunim.

3

Një mundësi tjetër për të bashkëpunuar është paraqitur në mes të komunave Lipjan, Obiliq, dhe Vushtrri. Ujërat e zeza të krijuara në këto komuna përfundojnë në lumin Sitnica i cili është pjesë e rajonit të Obiliqit dhe komunat mund të bashkëpunojnë për të krijuar një grumbullues të përbashkët.

4

Një tjetër mundësi bashkëpunimi është paraqitur në mes të komunës së Lipjanit, Ferizajit, Fushë Kosovës, Prishtinës, Podujevës, Obiliqit dhe Vushtrrisë. Komuna e Vushtrrisë e ka të shtrirë rrjetin për ujërat e zeza por ajo nuk ka impiant për trajtimin e ujërave të zeza. Ujërat e zeza përfundojnë në lumin Sitnica i cili është lumi më i ndotur në Evropë. Ujërat e zeza nga shtatë komuna (Lipjan, Ferizaj, Fushë Kosovë, Prishtinë, Podujevë, Obiliq dhe Vushtrri) përfundojnë në lumin Ibër dhe më pas në atë të Sitnicës. Komuna është e gatshme të ndajë një pjesë të tokës së Vushtrrisë për vendosjen e impiantit. Megjithatë, ky lloj i investimeve kërkon ndihmë nga donatorët. Një mënyrë tjetër me të cilën këto komuna mund të bashkëpunojnë është investimi në rindërtimin e shtratit për mbrojtjen nga përmytjet dhe ndërtimi i shtigjeve për ecje dhe çiklizëm përreth lumit Sitnica.

5

Një mundësi tjetër për të bashkëpunuar është promovimi i rëndësisë së mbrojtjes së mjedisit përmes një kampanje të përbashkët vetëdijesuese. Pothuajse të gjitha komunat ankohen se qytetarët kanë nivel të ulët të vetëdijes sa i përket dëmit që është duke iu shkaktuar mjedisit. Qytetarët hedhin mbeturinat në vende të papërshtatshme dhe ka raste kur ata dëgjin mbeturinat, dhe si rezultat shkaktojnë ndotjen e mjedisit. Komunat gjithashtu ankohen se deponit ilegale dhe keq-menaxhimi i deponive është duke ndikuar negativisht në mjedis. Kështu këto komuna mund të bashkëpunojnë për të krijuar programe të përbashkëta dhe mbyllin deponit ilegale.

6

Një tjetër mënyrë për komunat mund të bashkëpunojnë është nëpërmjet inicimit të aktiviteteve të përbashkëta të riciklimit. Kampanjat senzibilizuese mund të bëhen përmes aktiviteteve të ndryshme, duke filluar nga vendosja e shportave të mbeturinave, deri te krijimi i partneriteteve publiko - private me investitorët privat të cilët janë të gatshëm dhe në gjendje për të investuar në riciklimin.

7

Qytetarët gjithashtu përmes ngasjes së makinave të vjetra ndikojnë negativisht në mjedis, të cilat lirojnë sasi të mëdha të dioksidit të karbonit. Në këtë drejtim, komunat mund të bashkëpunojnë për të krijuar një sistem të organizuar të transportit urban në mënyrë që qytetarët të përdorin transportin publik në vend të përdorimit të makinave të tyre dhe për të nxitur përdorimin e biçikletave. Komunat e të njëjtit regjion, si Peja, Istogu, Klina mund të bashkëpunojnë në përmirësimin e qasjeve brenda dhe jashtë qytetit, duke krijuar shtigje të reja për çiklistët për ngasje të biçikletave në mënyrë që të inkurajohet përdorimi i biçikletave. E njëjta gjë vlen edhe për komunat veriore të tilla si Mitrovicën e Veriut, Leposaviq, Zubin Potok dhe Zveçan dhe komunat e rajonit lindor si Gjilani, Novobërdë, Klokoti, Parteshi dhe Ranilluga. Një tjetër mënyrë në të cilën komunat mund të bashkëpunojnë është që të promovojë përdorimin e energjisë nga burimet e ripërtërishe (biogazit, panele diellore, energjisë së erës, të hidrocentraleve) për të ngrohur ujin dhe shtëpitë.

8

Komuna e Parteshit dhe Ranilluges mund të bashkëpunojnë për të mbrojtur lumin Morava nga ndotje të mëtejme. Këto komuna mund të hartojnë programe të përbashkëta ose të miratojnë politika të përbashkëta që rregullojnë mbrojtjen e lumit Morava. Komunat mund të hartojë rregullore të përbashkëta komunale për taksat mjedisore, përdorimin e qeseve plastike dhe iniciativa për produkte ekologjike miqësore. Ato mund të bashkëpunojnë në krijimin e një njësie të përbashkët për mbrojtjen e mjedisit ose inspektorati të përbashkët.

9

Komunat e vogla mund të bashkëpunojnë për blerjen e automjeteve që janë të nevojshme për të mbledhur mbeturinat dhe për të pastruar rrugët. Shumë prej komunave janë ankuar se ato nuk kanë burime të mjaftueshme për zbatimin e planeve lokale mjedisore dhe planeve lokale për menaxhimin e mbeturinave. Si rezultat, këto komuna mund t'i bashkojnë financat e tyre dhe të investojnë në blerjen e pajisjeve të nevojshme për të mbledhur dhe transportuar mbeturinat. Oraret mund të hartohen në mënyrë që çdo komunë të dijë saktësisht se kur mund të përdorin pajisjet.



Një tjetër mënyrë për komunat mund të bashkëpunojnë është nëpërmjet inicimit të aktiviteteve të përbashkëta të riciklimit. Kampanjat senzibilizuese mund të bëhen përmes aktiviteteve të ndryshme, duke filluar nga vendosja e shportave të mbeturinave, deri te krijimi i partneriteteve publiko - private me investitorët privat të cilët janë të gatshëm dhe në gjendje për të investuar në riciklimin.

4.1 MUNDËSITË E PËRBASHKËTA TË NXJERRA NGA FORUMI PËR MBROJTJEN E MJEDISIT

Forumi për Mbrojtjen e Mjedisit në 16 Komuna - Mundësitë për Bashkëpunim Ndër-komunal u organizua në mes të muajit prill 2016. Qëllimi kryesor i forumit ishte prezantimi i raportit për mbrojtjen e mjedisit dhe gjenerimi i ideve të reja për mundësitë për bashkëpunim ndër-komunal. Pjesëmarrës në panel ishte ministri i mjedisit dhe planifikimit hapësinor. Në forum ishin të ftuar zyrtarët komunal të cilët janë përgjegjës për mbrojtjen e mjedisit në 16 komunat e përzgjedhura. Zyrtarët u inkurajuan të japin ide për bashkëpunim ndër-komunal që mund të zbatohen me sukses. Përveç zyrtarëve komunal, të pranishëm në forum ishin edhe shoqëria civile. Është e rëndësishme të theksohet se idetë për bashkëpunim ndër-komunal të paraqitura në raport janë vlerësuar si shumë të mirë dhe lehtë të zbatueshme. Megjithatë, zyrtarët komunal kanë shtuar se me procesin e decentralizimit, niveli qendror ka kaluar përgjegjësi tek niveli lokal pa menduar për qëndrueshmërinë. Komunat kanë cekur se nuk i posedojnë burimet financiare dhe njerëzore të nevojitura për mbrojtjen e mjedisit në mënyrë sa më efektive. Për më tepër, shumë pak aktivitete janë ndërmarrë nga niveli qendror për të forcuar nivelin lokal në mënyrë që komunat të ofrojnë shërbime në mënyrë të qëndrueshme. Si rezultat, komunat përballen me shumë probleme në mbrojtjen e mjedisit dhe duhet të bashkëpunojnë me njëra-tjetrën për të përmirësuar situatën aktuale.

Ildetë e nxjerra nga forumi lidhur me bashkëpunimin ndër-komunal janë si më poshtë:



Ideja e parë e propozuar për bashkëpunim ndër-komunal ishte ndërtimi i lagunave për trajtimin e ujërave të zeza. Lagunat janë propozuar si version më i lirë e impianteve të trajtimit. Pothuajse 60 përqind e ujit që del nga laguna mund të përdoret për ujitje pasi që nuk ka aromë.



Ideja e dytë e propozuar për bashkëpunim ndër-komunal ishte ndërtimi i impianteve të vogla për trajtimin e ujërave të zeza të cilët janë shumë më të lirë se sa impiantet e mëdha. Impiantet e vogla mund t'i shërbejnë nevojat e fshatrave që janë në kufi të dy komunave të ndryshme. Impiante të tillë janë instaluar në Fushë Kosovë dhe shërbejnë nevojat e disa fshatrave.



Ideja e tretë e propozuar për bashkëpunim ndër-komunal ishte ndërtimi i gropave të përbashkëta septike. Gropat septike janë shumë më të lira për tu implementuar se sa impiantet e ujërave të zeza. Si rezultat, komunat mund të jenë në gjendje t'i financojnë gropat septike me buxhetet e tyre.



Ideja e katërt e propozuar për bashkëpunim ndër-komunal ishte investimi në kolektor të përbashkët të cilët mbledhin ujërat e zeza dhe i transportojnë ato në një impiant trajtimi. Shumica e komunave nuk kanë kolektorë të tillë. Si rezultat, nga ndërtimi i kolektorëve të përbashkët do të përfitonin disa komuna në të njëjtën kohë. Komuna e Klokotit, Gjilanit, Ranillugut, dhe Kamenicës mund të bashkëpunojnë për të ndërtuar një kolektor të përbashkët.



Katër idetë e para për trajtimin parësor të ujërave të zeza janë propozuar si ide me kosto të ulët që mund të financohen nga komunat vetë pasi që investimet financiare të nevojshme për të ndërtuar impiante të trajtimit janë shumë të larta. Ujërat e zeza të trajtuar qoftë në laguna, gropa septike, kolektor ose impiant të vegjël mund të transferohen në një nga shtatë (7.00) impiantet e mëdha që janë paraparë të ndërtohen rreth Kosovës.



Ideja e pestë e propozuar për bashkëpunim ndër-komunal ishte investimi nga katër komunat veriore, Mitrovica Veriore, Leposaviqi, Zveçani dhe Zubin Potoku, në një fabrikë të përbashkët të riciklimit. Asnjë nga komunat nuk i kanë burime financiare të nevojshme për të investuar vetë në një fabrikë të tillë. Si rezultat, ato mund të investojnë së bashku për të ndërtuar një fabrikë të riciklimit.



Ideja e gjashtë e propozuar për bashkëpunim ndër-komunal ishte zbritja e numrit të deponive rajonale nga shtatë (7) në dy (2). Ideja kryesore është që të jenë dy deponi rajonale që menaxhohen në mënyrë efektive dhe efikase në vend që të jenë shtatë deponi në kushte të tmerrshme. Mund të krijohen dy deponi të reja të cilat i plotësojnë të gjitha kriteret e kërkuara. Këto deponi duhet të mirëmbahen si duhet. Qëllimi kryesor me uljen e numrit të deponive do të jetë ulja e sasisë së mbeturinave të prodhuara nga qytetarët.



Ideja e shtatë e propozuar për bashkëpunim ndër-komunal ishte e lidhur me pyjet dhe mbrojtjen e biodiversitetit. Komunat që ndajnë pyje të përbashkëta mund të ndërtojnë shirita për mbrojtjen e pyjeve.



Ideja tetë e propozuar për bashkëpunim ndër-komunal ishte rreth ri-aktualizimit të komisioneve për mbrojtjen e mjedisit në kuadër të asociacionit të komunave. Në të kaluarën, zyrtarët komunal për mbrojtjen e mjedisit janë takuar dhe kanë diskutuar për sfidat mjedisore me të cilat ballafaqohen. Megjithatë, takime të ngjashme nuk janë organizuar për një kohë të gjatë. Ri-aktualizimi i takimeve do të ishte një ide shumë e mirë pasi që zyrtarët mund t'i ndajnë sfidat me të cilat ballafaqohen dhe të arrijnë zgjidhje të përbashkëta.

REFERENCAT

Association of Municipalities in the Republic of Croatia. 2010. ***Inter-municipal cooperation in the republic of Croatia: Legislative, Institutional and Financial Framework for Inter-Municipal Cooperation and Examples of Good Practice.***

European Union in Serbia. 2011. <http://europa.rs/mapa/map/projectdetail/89.html>

Institute for Democracy and Mediation. 2013. ***Inter-municipal Cooperation as an alternative towards Efficient Public Service Delivery in Albania***

Montenegro Ministry of Spatial Planning and Environment. 2010. ***Review of the status of the project in the field of communal service.***

OSCE Spillover Mission to Skopje. 2004. ***A Report on the Status of Inter-Municipal Cooperation***

United Nations Development Programme (UNDP) Montenegro and Ministry of Interior and Public Administration of Montenegro. 2010. ***Strengthening Inter-Municipal Cooperation in Montenegro.***

United Nations Development Programme (UNDP) Macedonia and Government of the former Yugoslav Republic of Macedonia. 2008. ***Inter-municipal partnerships for improved public service quality.***

SHTOJCA 1

	Gjilan	Istog	Klinë	Obiliq	Pejë	Vushitri	Graçanica	Kllokat	Leposaviq	Mitrovica e Veriut	Novobërdë	Partesh	Ranillug	Shtërpçë	Zubin Potok	Zveçan
Mungesa e departamentit për mbrojtjen e mjedisit	⊗	⊗	⊗		⊗	⊗		⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗
Mungesa e inspektorit për mbrojtjen e mjedisit	⊗							⊗	⊗					⊗		
Keq menaxhimi i deponive	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗
Deponitë ilegale si ndotëse të mjedisit	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗
Prerja e paligjshme e pemëve	⊗	⊗				⊗										
Mungesa e implantit për trajtimin e ujërave të zeza	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗
Gërmimet e shtretërve të lumenjve	⊗				⊗			⊗	⊗	⊗	⊗		⊗			⊗
Ndodja e lumenjve	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗		⊗			⊗	⊗	⊗		⊗
Mbeturinat kimike dhe mjekësore										⊗	⊗					
Niveli i ulët i ndërgjegjësimit të qytetarëve për të ruajtur mjedisin	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗
Mungesa e burimeve financiare për të investuar në mbrojtjen e mjedisit	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗

SHTOJCA 2

#	Komuna	Emri & Mbiemri	Pozita
1.	Gjilan	Fehmi Agushi Fadil Osmani	Zyrtar për Mbrojtjen e mjedisit Zyrtar për Zhvillim Ekonomik
2.	Pejë	Uke Selimaj	Drejt看 për Shërbime Publike
3.	Obiliq	Burim Gerguri	Drejt看 për Shërbime Publike
4.	Istog	Bedri Hasani	Drejt看 për Shërbime Publike
5.	Vushtrri	Sami Istrefi Islam Latifi	Drejt看 për Zhvillim Urban dhe mbrojtje të ambientit Zyrtar për Shërbime Publike
6.	Klinë	Xhoke Lleshi	Drejt看 për Shërbime Publike
7.	Graçanica	Dejan Jovanović Vladica Trajković	Drejt看 për Zhvillim Urban , Planifikim, Kadastër dhe Mbrojtje të Mjedisit Drejt看 për Shërbime Publike , Bujqësi, Pylltari dhe Emergjencia
8.	Ranillug	Ivan Janićijević	Drejt看 për Shërbime Publike
9.	Shtërpë	Siniša Budurić	Drejt看 për Shërbime Publike , Mbrojtje dhe Shpëtim
10.	NovoBërdë	Nebojša Arsić	Drejt看 për Shërbime Publike
11.	Kllokot	Hasan Rashiti	Zëvendës Kryetar
12.	Partesh	Živojin Cvetković	Drejt看 për Shërbime Publike dhe Mbrojtje
13.	Zubin Potok	Dejan Radojković	Drejt看 për Shërbime Publike
14.	Leposaviq	Goran Lazović	Kompania Publike Komunale “24 novembar”
15.	Mitrovica e Veriut	Jelena Milenković	Zyra administrative në Mitrovicën e Veriut
16.	Zveqan	Nadica Hristov	Drejt看 për Zhvillim Urban



USAID
NGA POPULI AMERIKAN
OD AMERIČKOG NARODA



